

TOPRAK REFORMU SEMİNERİ

T. M. M. O. Birliği
Ziraat Mühendisleri Odası

2310077919

Bu konuşmalar 14 Şubat 1964
Perşembe günü İmar ve İskân
Bakanlığı Konferans Salonunda
tertîp olunan «Toprak Reformu»
seminerinde yapılmıştır.

22.4.64

İÇİNDEKİLER

Behram ÖCAL Ziraat Mühendisleri Odası (Başkanı)	Açılış	5	ni
Prof. Dr. Reşat AKTAN (S. B. F.)	Toprak Reformu Esasları	7	te
Ömer Faruk ERDEM (D. P. T. Uzmanı)	Toprak Reformunun Sosyal Yönü ...	15	an la-
Prof. Dr. Ş. Raşit HATİPOĞLU	Toprak Reformu Tarihçesi	21	es- in- de
Turan ŞAHİN (Tarım Bakanı)	Toprak Reformunu Gerekli Kılan Sebepler	31	iat siz az ğu ta-
Dr. Recai SEÇKİN (Yargıtay Başkanı)	İçtihat ve Mevzuat Yönünden Top- rak Reformu	37	lı-
Feridun MÜDERRİSOĞLU (Yargıtay Başkanlarından)	Toprak Reformunun Hukukî Yönü ...	45	esi
Sedat ÇUMRALI (Adalet Bakanı)	Medenî Kanun Çerçevesinden Top- rak Reformu	55	al- te- o- niz

AÇILIŞ

Bahram ÖCAL

Ziraat Mühendisleri Odası Başkanı

Muhterem misafirlerimiz,

Memleketimizin ekonomik ve sosyal kalkınmasının büyük nisbette ziraî kalkınmamıza bağlı bulunduğu malûmunuzdur.

Ziraî kalkınma ise esasen güç bir mesele olup ekonomik bakımdan gelişmiş memleketler sanayilerinden elde ettikleri gelirin yardımı ile dahi bunu tamamen halledememişlerdir.

Halbuki memleketimiz ziraati, mevcut ve hızla artan nüfusun beslenmesi ile beraber sanayiimizin kurulması için gerekli dış tediye imkânlarını sağlamak, ham madde ihtiyaçlarını temin etmek, mamullerine de istikrarlı talep yaratmak zorundadır.

İstihsal unsurları itibariyle ziraatimizin bünyesini ele alırsak tabiat bakımından fevkalâde şartlara haiz olmadığı sermayenin çok kifayetsiz bulunduğu aynı zamanda da fikren gelişmemiş ve teşebbüs kabiliyeti az fakat sayıca haddinden fazla bir çiftçi nüfusun tazyiki altında olduğu görülür. Ziraatimizdeki bu kesif nüfus maalesef gittikçe de artmaktadır.

Bütün bunların neticesi olarak ta ziraatimizde birim sahadan alınan verim azdır.

Ziraatimizin bu çetin problemleri zamanla kendi kendine halletmesi beklenemez.

Bu sebeple istihsal üzerinde menfi tesir eden hususların ortadan kaldırılması ile, beraber, çeşitli ve ciddi tedbirlerin alınması icap etmektedir.

Bu tedbirler topluluğun diğer bir deyimli takibi gereken ziraat politikasının tümünün kısaca ifadesi ziraî reform'dur. Esasen özlediğimiz de budur.

Toprak reformu ise bu reformun temel unsurlarından birini teşkil etmektedir.

Her memleketin hukukî düzeni ekonomik ve sosyal yapısı ve idarecilerinin felsefî düşüncelerine göre çeşitli şekilde tarif ve tatbik olunan toprak reformununun memleketimizde de hukukî düzenimize ekonomik ve sosyal yapımıza göre ele alınması tabiidir.

Bunun içinde her şeyden önce memleketimizin hukukî düzeninin, ekonomik ve sosyal yapısının sarîh ve samimi olarak ortaya konulması icap etmektedir. Ayrıca bu reformun neticesinde varılması arzu edilen hedeflerde açıkça tayin edilmelidir.

Demokratik bir düzen içinde kalkınmaya kararlı olduğumuza göre meselelerin bilinmesi kadar bu fikirlerin halka mal edilmesi de büyük bir ehemmiyet arz etmektedir.

İşte bu toplantı değerli fikir adamlarımızın bu mevzudaki fikirlerinden istifade etmek ve ettirmek esasına istinat etmektedir.

Toplantıyı açarken bu toplantıda konuşmak lütfunda bulunan fikir adamlarımıza, toplantının realize edilmesinde büyük gayretler sarfeden Orta Doğu Âmme Enstitüsü Müdürü Prof. Kemâl Fikret Arık ile Prof. Sait Tahsin Tekeli'ye huzurlarınızda teşekkürler eder teşriflerinizden dolayı hepinize hürmetlerimizi arz ederiz.

TOPRAK REFORMU ESASLARI

Prof. Dr. Reşat AKTAN
Siyasal Bilgiler Fakültesi

Sayın dinleyicilerim,

Sözlerime başlarken programla ilgili bir noktayı açıklamak isterim. Seminer programında benim inceliyeceğim konu "Tasarının esasları" olarak gösterilmiştir. Hâlen hükûmetin elinde bulunan tasarı üzerinde bazı değişiklikler yapılmak üzere Büyük Millet Meclisinden geri alınmıştır, ve bir komisyon bu çalışmaları yapmaktadır. Henüz son şeklini almamış bulunan bu tasarı umumî efkâra açıklanmamıştır. Bu sebeple, adigeçen komisyonun bir üyesi olarak malûmattar bulunduğum bu tasarı hakkında açıklamalarda bulunmağa kendimi izinli göremiyorum. Bundan dolayı müsaadenizle konumda biraz değişiklik yapmak ve genel olarak toprak reformunun esaslarından ve Türkiye'de yapılması özlener reformda bulunmasını gerekli gördüğüm bazı özelliklerden bahsetmek istiyorum.

Konuya başlarken toprak reformu mefhumu üzerinde kısaca duracağım. Bilindiği gibi, ziraat arazisi ile bu araziye benimseyen ve işleyen (veya işleyen) kimseler arasındaki hukukî ve ekonomik münasebetleri düzenlemek ve islah etmek maksatlarıyla devlet tarafından alınan tedbirlere ve çeşitli icraata toprak reformu diyoruz. Bu hareketle ziraat arazide çalışanların iktisadî ve sosyal durumları iyileştirilmeğe, sahip oldukları ekonomik imkânlar artırılmağa çalışılır. Toprak reformu ile ziraat istihsaldeki bünye bozuklukları, teknik ve ekonomik terakkilere engel olan kusurlar ortadan kaldırılmağa veyahut hiç olmazsa azaltılmağa gayret edilir. Genel olarak bu reformlar arazi ve ziraat istihsal ile ilgili çeşitli hakları küçük çiftçiler ve ziraat işçileri lehine olmak üzere yeniden düzenlemek gayesini de güderler.

Çok eski tarihe sahip bulunan toprak reformu mefhumu birçok memleketlerde çeşitli zamanlarda değişik ve birbirinden farklı mânalarda an-

iaşılmış ve tatbik edilmiştir. Her memleket kendi özel, tabii, ekonomik ve sosyal şartlarına ve o devirde güttüğü iktisadi ve siyasi politikaya göre bu mefhuma ayrı muhteva ve şümül vermiştir. Bu sebeple, çok çeşitli tatbikatın hepsini birden kavrayan bir seri prensip veya esastan bahsetmek zordur. Bununla beraber, ekseri reformlarda genellikle uyulmağa çalışılan bazı temel prensipler de tesbit olunabilir. İşte bu kısa konuşmada bunları belirtmeğe ve Türkiye bakımından önem ve lüzumuna işaret etmeğe çalışacağım.

Toprak reformları en başta ziraat arazinin benimsenme rejimini islah etmeğe çalışırlar. Bunun hemen yanında arazinin kullanılış durumunu iyileştirmek ve düzenlemek de toprak reformlarının ulaşmağa çalıştığı temel gayelerdendir. Maamafih, esasında hukuki bir mahiyet taşıyan arazinin benimsenme sistemi, yani mülkiyet ve tasarruf rejimi ile daha ziyade ekonomik ve teknik yönleri ağır basan arazinin işlenmesi veya işletilmesi düzeni birbiriyle çok yakından ilgilidir. Bu iki konu arasında karşılıklı tesir ve münasebetler mevcuttur.

İlk olarak şunu belirtiyim ki ziraat arazi, diğer servet ve mallardan farklı olarak, fertlerden önce cemiyetin malıdır. Buna tesahüp edenler veya elinde bulunduranların birtakım sosyal fonksiyonları ve cemiyete karşı ağır mes'uliyetleri vardır. Diğer servete olduğu gibi ziraat topraklarını istedikleri gibi kullanamazlar, dilerlerse tahrip edemezler. Diğer bir ifade ile, bu araziye elinde bulunduranlar cemiyet adına mes'ul muhafız durumundadırlar. Onu iyi ve müessir bir şekilde kullanmak, verimini arttırmağa gayret etmek, çeşitli tabii ve teknik tahriplere karşı korumak zorundadırlar. Bir kimsenin bir sosyal fonksiyonları heves ve istekle, eksiksiz olarak yerine getirmesi için arazi tasarruf ve mülkiyet rejiminde emniyet ve istikrarın hâkim olması, en iyisi bu araziye tam mülkiyet haklarıyla sahip olması gerekir. Bundan dolayıdır ki hemen bütün reformlar toprağı işleyene mal etmeği, meslek olarak çiftçiliği seçen ve fiilî olarak bunu yapan kimseleri işledikleri araziye sahip kılmağı birinci prensip olarak kabul etmişlerdir.

Bir kimsenin kendi mülkü olan araziye işlemesi, ona daha ihtimamla muamele etmesini, verimini arttıracak tedbirler almasını, islahat yapmasını, korumasını, bu araziye istikrarlı ve plânlı bir şekilde kullanmasını, ve nihayet bütün bu işler için lüzumlu yatırımları yapmasını sağlar. Ziraat istihsalde yeni metodoloji ve vasıtaların kullanılması da uzun vâdeli ve istikrarlı plânlamayı gerektirir. Ayrıca, bu yenilikleri yapanların Masraf ve gayretlerinin meyvelerini almak hususunda emniyet içerisin-

de bulunmalarını şart koşar. Bu da araziye malik olmakla mümkündür. İşte bu sebeptendir ki kendi mülkü olan arazi üzerinde çiftçilerin aile işletmeleri kurmaları pek çok reformda temel olarak alınmış ve her suretle teşvik olunmuştur.

Aile işletmesinin ancak kendi kendine yetişen kapalı işletmeler olması düşünülmemekte, aynı zamanda iktisaden yaşayabilir üniteler olması tercih edilmektedir. Bir işletmenin iktisaden yaşayabilir olması, sahibine ailesiyle birlikte istihdâm imkânları ve genel ekonomik durum içerisinde nisbeten müreffeh bir geçim sağladığı gibi, bunun ötesinde, işletmenin geliştirilmesi ve çiftçinin hayat standardını yükseltmesi için lüzumlu tasarruf ve yatırımlara da imkân vermesi gerekir.

Aile işletmelerinin memleket ziraatine temel yapılması demek bütün işletmelerin yeknesak ölçüde olması, daha büyük ve küçüklerin tamamen ortadan kalkacağı mânasına gelmemektedir. Toprak reformu başarılı olsa bile orta ve büyük işletmeler mevcut olacağı gibi istenilenden küçük işletmelerden de ister istemez bir miktar kalacaktır. Bunlardan hemen tamamen piyasaya istihsalde bulunan ve daha entansif sermaye kullanan büyük ve orta işletmelere ekonominin ihtiyacı vardır. Tamamen iktisadî kıstaslara göre bu işletmeler birim başına daha düşük maliyetle çalışmalarını dolayısıyla tercih bile edilebilirler. İktisadî ünitenin altında kalan küçük ve cüce işletmeler ise ayarlamalar sırasında ve hattâ reform nisbî bir başarı ile tamamlandığı takdirde bile çaresiz olarak sektörde yer alacaklardır. Bunların daha entansif metodlar kullanması ve talî gelirlerini artırması suretiyle ayakta durmalarını sağlamak için ayrı tedbirler alınmalıdır.

Memleketimiz bakımından da iktisaden yaşayabilir aile işletmelerini ziraî bünyeye hâkim kılmak toprak reformunun temel ilkesi olarak alınmalıdır. Böyle bir işletmenin büyüklüğü çeşitli iklim, toprak şartlarına, ziraat nevelerine ve iktisadî duruma göre memleketin muhtelif bölgelelerinde farklı olacaktır. Ancak her bölgede ve ziraat nevinde farklı büyüklük alacak bu işletmelerin yukarıda işaret edilen fonksiyonları yerine getirebilmesi için belirli bir geliri sağlayabilecek kapasitede olması gerekir. Bugünkü iktisadî şartlar altında bu gelir seviyesi talî istihsal daları hariç olmak üzere yılda onbin lira olarak tahmin edilebilir.

Ziraat arazisinin işleyene mal edilmesi prensibinin tabii bir neticesi olarak bizzat çiftçilik yapmıyan kimselerin bu araziye sahip olması önlenmektedir. Diğer bir ifade ile, şehir ve kasabalarda oturup çiftçilik yapmadan ziraî araziye sahip olmak ve bu arazileri kiracı, ortakçı ve yarı-

çılar eliyle işletmek, yâni absentee mülkiyet sistemi genel olarak reddolunmaktadır ve ancak istisnaî hallere inhisar ettirilmektedir. Ziraat arazisinin iktisadî istismar yanında sosyal ve politik prestij sağlamak gayeleriyle de tesahüp edilmesinin bir gelenek olduğu Türkiye’de bu konu bilhassa önemlidir. Bu sebeple yapılacak toprak reformunun başlıca ilkelere birisi olarak kabul olunmalı ve bu maksadı sağlamak üzere yeteri önemde hükümler kanunda yer almalıdır.

Kendi mülkü araziye işleyen aile işletmelerini çoğaltmak üzere bir kısım topraksız veya az topraklı çiftçilere yeniden arazi verilmesi icabedecektir. Bu maksatla ilk olarak müracaat olunacak kaynak devletin ve kamu teşekküllerinin özel mülkiyetinde veya hüküm ve tasarrufunda bulunup da âmme hizmetinde kullanılmayan arazilerdir. Bu kaynak yetiştirmediği zaman özel mülkiyet altındaki büyük arazilere başvurulması zarureti hasıl olmaktadır. Bu suretle, belirli bir büyüklük üstündeki özel arazilerin bir kısmı istimlak edilmekte ve devlet eliyle az topraklı ve topraksızlara dağıtılmaktadır. Bu tarz hareketten ikinci bir fayda da beklenmektedir. Bu da memleketin arazi mülkiyeti dağılışında adalet ve muvazene sağlamak, çok sayıda topraksız veya toprağı yetmeyen çiftçiler ile aşırı derecede büyük arazi mülklerinin bir arada bulunmasının yaratacağı sosyal, ekonomik ve politik huzursuzluklardan kurtulmak, daha sıhhatli bir cemiyete kavuşmaktır. İstimlak sonunda arazi sahibine bırakılacak azamî büyüklük hadleri memleketin şartlarına ve ihtiyacına, sosyal ve politik durum ve tutumuna göre değişmektedir. Bu maksatla muhtelif reformlarda farklı ölçüler kullanılmış, bazen bir hayli liberal sınırlar içerisinde kalındığı halde bazen de pek sert ve dar hadler üzerinde ısrar olunmuştur. Bununla beraber, çoğu zaman bu kamulaştırmadan büyük emek ve masrafla uzun zamanda elde edilen bağ-bahçe arazisi istisna edilmektedir.

1945 tarihli Çiftçiyi Topraklandırma Kanunu bu yola girmiş, bütün memlekete şâmil olacak 5000 dönümlük bir tavan tesbit ettikten sonra arazisi nüfusa nazaran dar olan bölgeler için ve kiracı-ortakçılar eliyle işletilen araziler için ayrı kıstaslar kabul etmişti. Yeni Anayasamız da kanunla ziraî arazi mülkiyetine sınır çizilmesine cevaz vermektedir. Türkiye için bu hadlerin tesbiti şüphesizdir ki siyasî organın hakkıdır. Bununla beraber, diğer arazi servetlerinin bol olmadığı, toprağa muhtaç çiftçi sayısının yüksek bulunduğu gözönünde tutularak realist kriterler kullanılması tavsiyeye şâyandır. Tesbit edilecek hadlerin, memleketimizin çeşitli iklim bölgeleri, arazi kullanma kaabiliyeti sınıfları ve sosyo ekonomik şartları dikkate alınarak farklı olması gerekir. Keza, sosyal

fonksiyonları tam ve mükemmel bir şekilde yerine getiren, çevresine örnek olarak bir nevi âmme hizmeti gören ziraat işletmelerinde kamulaştırma hadlerinin daha müsamahalı olarak tâyini üzerinde durulmalıdır.

Arazi kamulaştırmalarında gerçek değerın ödenmesi tabiidir ve bu husus Anayasamızda da derpiş olunmuştur. Gerçek değer önceden mevzuatla belirtilmiş bir kanunî değer olmadığı gibi, piyasada serbest fiat mekanizmasının işlemleriyle doğan rayiç değer ve iki taraf arasında gönül rızasıyla tesbit olunan bir itibarî değer de değildir. Gerçek değer arazinin fizikî kaabiliyetlerine, kullanılış tarzına ve iktisadî şart ve kıstaslara göre tesbit olunacak bir değerdir. Bu değer, işletmeden elde oluncak hasılanın normal iktisadî düzen içerisinde araziye isabet etmesi gereken hissesi esas alınarak taayyün eder. İktisadî gayeler yanında sosyal ve politik sebeplerle araziye karşı talebin fazla olduğu, aynı zamanda çeşitli sebepler yüzünden nüfusun ziraatten ayrılmasının güç olması yüzünden arazi üzerinde büyük bir nüfus tazyikinin doğduğu memleketlerde ziraî arazi fiatları gerçek değerın çok üstüne çıkabilir. Araziyi alan kimseler bilerek veya bilmiyerek kendilerinin veya sermayelerinin ve işçilerinin hasıladan normal olarak almaları gereken hisselerden fedakârlık yapmak suretiyle gerçek değerın üstünde bir bedel ödemek zorunda kalabilirler. Böyle zor durumları istismar etmesini bilen spekülâtörler de piyasada arazi fiatlarını gerçek değerın çok üstüne çıkarabilirler.

Memleketimizde hazırlanan reform tasarısında bu noktanın önemle ele alınması yerinde olacaktır. Zira gerçek değerın piyasa değeri olarak tesbit edilmesi ve bu hususta hiç bir hudut tanınmaması reformu çok zorlaştırabilir, hattâ gayrimümkün hâle getirebilir. Zira kamulaştırma usûl ve teammüllerine göre değer tesbitinde piyasadaki rayiçlerin de cömertçe üzerine çıkıldığı memleketimizde bu bedellerle arazi istimlâk etmek imkânsız değilse bile pek pahalı olacaktır. Sonra, böyle aşırı derecede yüksek bedelle alınacak arazilerin topraksız veya az topraklı küçük çiftçilere mal edilmesi onları daha başından altından kalkamayacakları külfetlerle yükliyecek ve iktisaden başarılı bir işletme kurmalarına imkân vermiyecektir.

Aile işletmelerinin kurulması ve çoğaltılması için bir yandan gerekli sermaye malları ve krediler sağlanırken diğer yandan da teknik yardım yapılması gerekir. Çiftçiyi Topraklandırma Kanunu bu prensibi önemle ele aldığı halde tatbikatını mecburî kılan hükümler ihtiva etmediğinden bu bakımdan hemen hiç tatbik edilmemiştir. Bu tecrübeden de faydalanarak yeni reform tasarısına tatbikatı emniyet altına alan hükümler ko-

nulmalıdır. Aynı derecede önemli olan teknik yardım sağlama ve devamlı olarak işletmeleri murakabe altında tutma işinin özel bir teşkilât eliyle ve mevcut tarım teşkilâtı ile işbirliği halinde yapılması yerinde olur sanırım.

Ufalanmış ve dağınık parçalar halinde bulunan arazilerin toplulaştırılması işi birçok reformlarda esas olarak alınmıştır. Arazi mülklerinin küçülmesi yanında ufalanması ve fizikî olarak dağınık parçalar halinde bulunması pek büyük teknik ve ekonomik mahzurlar doğurmaktadır. Bu sebeple Türkiye'de yapılacak toprak reformunda bu konu muhakkak olarak önemle ele alınmalıdır. Toplulaştırmanın genellikle ihtiyarî olarak tatbiki tercih edilmelidir. Ancak bölgenin durumuna, arazi kullanma şekline ve devletin aynı yerde sulama, islâh ve kurutma gibi maksatlarla yatırım projeleri mevcut bulunup bulunmadığına göre mecburî olarak tatbiki derpiş olunabilir. Toplulaştırmayı bir defa yapmakla dert ortadan tamamen kalkmış sayılmaz. Eğer tekrar ufalanma ve dağılmayı önleyici hükümler Reform Kanununa konulmazsa kısa zaman sonra durumun tekrar eskiye döndüğü görülmektedir. Bu bakımdan gerekli hükümlerin tasarıda önemle yer alması ve diğer ilgili mevzuatın bu hükümleri takviye etmesi yerinde olacaktır.

Ziraî arazilerin bizzat sahipleri tarafından işletilmelerinin prensip olduğu, kiracılık ve ortakçılıkla işletmenin ancak istisnaî hüllere inhisar edeceğini yukarıda belirtmiştim. Bununla beraber, bu müessesenin düzenlenmesi; kanunî esaslara bağlanması lüzumunu birçok reformlar kabul etmektedirler. Ziraî kiracılık ve ortakçılığın tamamen örf ve âdetlere dayandığı, bu sahada büyük emniyetsizlik ve istikrarsızlığın hâkim olduğu memleketimizde Reform Kanununun bu müesseseyi de önemle ele alması gerekir. Bu maksatla şartları evvelden tesbit edilmiş tip mukavelelerin ve yazılı kontrat usûlünün mecbur kınması, bu mukavelelerde mal sahibi kadar kiracı ve ortakçıların haklarının da korunması, istihsalde emniyet ve istikrar sağlanması için mukavele müddetinin asgarî 3-5 sene uzunluğunda olması, kira bedelleri ile ortakçılık hisselerinin âdil kriterlere göre tesbit edilmesi ve kontrol edilmesi, ve nihayet kiracı ve ortakçıların mukavele sonunda faydalanmadıkları yatırımları için bir tazminat almalarını ve ileride arazi sahibi olmalarını kolaylaştıran bazı hükümlerin konulması faydalı olacaktır.

Kooperatifçilik bir kısım reformlarda aslî ve bazen mecburî bir unsur olmuştur. Bazı hüllerde çiftçilerin ellerindeki makine, hayvan vesaire gibi istihsal unsurlarını, hattâ bazen de arazi varlıklarını birleştirerek bir istihsal kooperatifi içerisinde birleşmeleri zorunlu kınmıştır. Daha liberal reform hareketlerinde sadece bazı ziraî hizmetlerin müştereken

sağlanması için kooperatifler kurulması mecburî veya ihtiyarî tutulmuştur. Memleketimiz bakımından ilk bahsedilen şekilde istihsal kooperatifleri kurulması düşünülemez. Bununla beraber, bilhassa yeni kurulan işletmeler sahibi çiftçilerin tek başlarına yapamayacakları, veyahut topluca daha kolay ve ucuzlukla yapabilecekleri işler için kooperatifler kurulması yerinde olur. Tarım kredi ve tarım satış konularında kooperatifler kurulmasını teşvik ve murakabe eden özel kanunlar da vardır. Bununla beraber kredi, istihsal vasıtaları ve malzemesi, sulama, arazi islahatı, pazarlama ve mahsul işleme ve el sanatları konularında faaliyette bulunacak kooperatiflerin teşviki için ayrı hükümlerin Reform Kanununda yer alması mümkündür. Bu kooperatiflerin demokratik esaslara göre kurulması ve idare olunması, devletin ancak yardım ve murakabe yapması, iştirâkin genel olarak ihtiyarî tutulması doğru olur.

Ziraat arazilerini ellerinde bulunduranların devamlı olarak bunları işlemeleri, iyi kullanmaları, toprağı islah etmeleri ve korumaları genellikle şart koşulmaktadır. Anayasamızın da derpiş ettiği bu mükellefiyetlerin Toprak Reform Tasarısında yer alması çok isabetli olacaktır.

Toprak reformu muğlak olduğu kadar birçok kimseleri birden alâkalandıran ve hassasiyet yaratan bir konudur. İyi anlaşamadığı takdirde bundan faydalanacak olan arazi sahipleri ve topraklandırılanlar da endişe ile karşılayabilirler. Reform mahallî şartlara uygun, elâstikî bir şekilde hazırlanmalı, üstün taktik ve müessir teşkilâtla tatbik olunmalıdır. Tatbikatın bölgeler itibariyle tedricî bir şekilde yapılması doğrudur. Ancak, tedricî harekette pek yavaş gidilirse bir taraftan yapılanların bozulması ve diğer taraftan toprak için özleyiş içerisinde yananların sabırlarının taşması tehlikesi mevcuttur. Bu sebeple, oldukça sür'atli bir tatbikatı derpiş etmek ve malî, personel ve sair kaynakları buna göre seferber etmek zarurîdir. Reform tatbikatında memleketin problem bölgelerinin ve devletin başkaca kalkınma ve islahat projeleri tatbik ettiği yerlerin öncelikle ele alınması iyi olur.

Sözlerimi bitirirken şu noktayı da belirtmek isterim : Kısaca ana prensiplerine işaret ettiğim bir toprak reformu yapılması Türkiye'nin iktisadî kalkınması için zarurî bir ön şart haline gelmiştir. Bu suretle ziraatimizin bünye bozuklukları, toprakla ilgili meseleleri düzeltildikten sonra bu sağlam temel üzerinde asıl muhtaç olduğumuz ziraî reform binası kurulabilir. Ziraat sektöründeki bütün eksikliklerin bir hamlede tamamlanması, her türlü bozuklukların bir çırpıda düzeltilmesi için Toprak Reformu Kanununun şümülünü hudutsuz genişletemeyiz ve hepsi için gerekli hükümleri koyamayız. Böyle bir hareket tarzı Reform Kanunu-

nun ölü veya tatbik kaabiliyeti olmıyan bir kanun olarak çıkmasına sebep olacaktır. İlk olarak yapılması zarurî olan Toprak Reformunun şümûlü, yukarıda sayılan prensipler çerçevesinde tutulmalı, reform hareketine ağırlık olması ve onun tatbik kaabiliyetini büyük mikyasta küçülmesi muhtemel olan ziraî reform tedbirleri tasarı dışında bırakılmalıdır. Hiç şüphe yoktur ki hepimiz de tam şümûllü bir ziraî reform yapılmasını istiyoruz. Ancak buna kademeli olarak gidilmesi, ilk önce temel vazifesi görecektir olan toprak reformunun yapılması, bunda yeter derecede yol alınca diğer tedbirlerin bu temel üzerinde teksif edilmesi doğru olur kanısındayım.

Beni dinlemek lütfunda bulunduğunuz için hepinize teşekkür eder ve saygılarımı sunarım.

TOPRAK REFORMUNUN SOSYAL YÖNÜ

Ömer Faruk ERDEM

D. P. T. Uzmanı

Son günlerde kamu oyunun yakından ilgilendiği konuların başında "Toprak reformu" gelmektedir. Toplum yapısında köklü değişiklik yapma amacına yönelmiş her reform hareketinin, siyasal, ekonomik, hukukî ve toplumsal tepkiler doğurması olağandır. Özlenen ve istenen şey bu tepkilerin olumlu bir tartışma şeklinde ortaya çıkması ve yurt çıkarlarına en uygun bir çözüm yolunun bulunmasına yardım etmiş olmasıdır. Fakat hemen belirtelim ki bugüne kadar ortaya atılan bir kısım görüşlerin yararlı tarafını bulmak mümkün olamamaktadır.

Çiftçi nüfusu arasında toprak mülkiyetinin daha dengeli bir biçimde dağılımı ile tarım sektöründe verimli bir düzenin kurulmasını sağlayacak cesaretli ve gerekçi bir reforma karşı ileri sürülen iddiaları şu noktada toplamak mümkündür :

"Bu memlekette toprak reformuna değil tarım reformuna ihtiyaç vardır".

İtiraf edelim ki biz bu iddiadan ne kastedildiğini anlamakta güçlük çekmekteyiz. İddiayı savunanların açıklamalarından çıkarabildiğimiz kadar tarım reformuyla kastedilen şey tarım politikasıdır. Ama ne var ki, tarım politikası, diğer kamu hizmetleri gibi devlet idaresinin devamlı olarak ele aldığı ve yürüttüğü politikalardan birisidir ve bu haliyle de reform olarak isimlendirmek mümkün değildir. Bir devletin nasıl bir sağlık politikası, eğitim politikası, imar politikası v.s. varsa bir tarım politikası da vardır ve olacaktır. Tarım politikasının uygulanmasında başarıya ulaşmak için de her şeyden önce tarımdaki bünye bozukluğunun giderilmesi lâzımdır. Diğer bir deyimle, toprak reformu başarılı tarım politikasının bir ön-sartıdır.

Görüşümüzü açıklığa kavuşturmak için bazı örnekler vermek faydalı olacaktır. Bugün geri kalmış memleketlerde tarım sektörüne açılan kredilerin önemli bir oranı kişisel tüketimde kullanılmakta ve üretimde

istenilen artış elde edilememektedir. Çiftçi nüfusunun çoğunluğunun toprak sahibi olmadığı ya da az topraklı olması karşısında bu tabii bir sonuçtur. Çiftçilere geçimlerini temin edecek ve reel tasarrufla bulunabilecek toprağı vermedikçe bu meselenin çözümlenmesi mümkün olamayacaktır ve dolayısıyla tarım kredisi politikası başarılı bir sonuca ulaştırılamıyacaktır.

Aynı şekilde, arazi toplulaştırılması yapılmamış ve ekilebilir toprakların aşırı derecede parçalandığı memleketlerde toprak ıslahı ve kaynakların geliştirilmesi için yapılan yatırımların (Türkiye'de TOPRAKSU yatırımları gibi) geniş ölçüde bir israf olarak kabul edilmesi hatalı olmayacaktır.

Bu itibarla tarım politikasının (istiyen buna tarım reformu diyebilir) başarısı herşeyden önce tarım sektöründeki düzensizliğin giderilmesine bağlıdır.

Yukarıda yapılan kısa açıklamalar karşısında akla şöyle bir soru gelebilir :

“Toprak reformu tutarlı ve kararlı bir tarım politikasının ön şartı olduğuna ve bunu takdir edebilmek için sağ duyulu olmak yeteceğine göre toprak reformunun gereksizliğini savunan ve yalnızca tarımda verimsizliğin artması için bir takım manipulationları kâfi gören iddiaların dayanağı nedir?”

Bizim sezgimize göre konuyu bu şekilde ele alan ve savunanların davranışlarına bazı hallerde bilgisizlik fakat genellikle arka niyet hâkim olmaktadır. Bilgisizlik sonucu ortaya atılan iddiaları bir yana bırakalım ve arka niyetli kişilerin tutumları üzerinde kısaca duralım.

Çeşitli ülkelerde değişik zamanlarda yapılan reformlara karşı statükonun değişmesini istemiyen belli bir zümrenin farklı ölçülerde direnmeleri olmuştur. Bu direnmeler bazı yerlerde reformun gecikmesi ve hattâ eksik ve yanlış gerçekleşmesi sonuçlarını da doğurmuştur.

Reforma karşı bilinçli direnmenin pek çok sebepleri olmakla birlikte bunlardan toprak mülkiyetiyle ilgili olanının özel bir önemi vardır. Gerçekten geri kalmış ülkelerde toprak mülkiyeti diğer mülkiyetlerden ayrı bir özelliği vardır. Bunlar şu noktalarda toplanabilir :

① Toprak sahibine ekonomik fayda yanında ve belki de ondan da çok sosyal prestij ve politik kuvvet kazandırmaktadır.

② Toprak, ekonomik dalgalanmalara karşı emin bir yatırım kaynağı olarak gözetilmektedir.

③ Sınai tesisleri işletmede gerekli olan teknik bilgi, teşebbüs kabiliyeti, toprak mülkiyetinde söz konusu değildir.

④ Sermaye piyasasının teşekkül etmemiş olması ve teknik alandaki bilgisizlik ve yetersizlik sermaye için toprağın dışında ve eşit avantajla bir yatırım alternatifi bulunmasına engel olmaktadır.

Toprağın bu özel durumu sahipleri tarafından “üstün değer” olarak kabul edilmesine sebep olmakta ve reforma karşı tesirli ve bazı hallerde zararlı bir direnişte bulunmalarına yol açmaktadır.

Direnmelerin tesirsiz bırakılması ve reform çalışmalarının aksaksız yürütülmesi için alınması zorunlu pek çok tedbirler vardır. Biz burada yalnızca, bunlardan önemli saydığımız reformun tanınması konusuna değinmekle yetineceğiz.

Önce şu noktayı belirtelim : Dünyanın hiç bir yerinde hiç bir kanun halk tarafından anlaşılmadıkça ve benimsenmedikçe uzun süre etkili olmaz. Bu ilke bilhassa demokratik bir düzen içerisinde yaşayan ülkeler için doğrudur. Bununla beraber diktatörlükle yönetilen yerlerde bile halkın desteğinden yoksun bir kanunu uygulamak oldukça güçtür.

Halkın kanunun amacını ve sağlayacağı faydaları anlamasının hayati önemini bir defa kabul ettikten sonra bunu gerçekleştirecek metodun tesbiti yapılmalıdır. Belirtmek isteriz ki bütün ülkelere uygun ve hazır bir tanıtma metodu yoktur. Ülkenin ve ülke içerisinde çeşitli bölgelerin özellikleri ve halkın kültür seviyesi dikkate alınarak en uygun halka yaklaşma metodu bulunmalıdır.

Burada gözetilecek husus, tanıtma ile işin birlikte yürütülmesidir.

Tanıtmanın önemini kavramak ve yaratacağı kolaylıkları değerlendirebilmek için Japonya tecrübesini örnek olarak belirtmek yerinde olacaktır. Dünyada en başarılı toprak reformlarından birisini yapmış olan bu ülkede altı milyon çiftçi ailesini reformun ABC'si adını taşıyan broşürler gönderilmesi sağlanmıştır. Köylere duvar ilânları asılmış ve filimlerden faydalanma yoluna gidilmiştir.

Japonlar iyi bir tarımcının iyi bir tanıtmacı olmayabileceği ve aynı şekilde iyi bir tanıtmacının iyi bir tarımcı olmasının şart olmadığını takdir etmişlerdir. Böylece ikisinin birlikte çalışmasıyla başarılı işler yapılmışlardır.

Yukarıda da işaret ettiğimiz gibi halka yaklaşma ve tanıtmanın belli bir şekli yoktur. Halka bilgiyi vermede yararlı olacak her araç kul-

lanılabilir. Karaib Adalarında şarkı ve danslardan etkin bir şekilde faydalanılmıştır. Okullar, camiler, köy odaları konunun tartışılması için uygun yerler olarak seçilebilir.

Burada şu noktaya da dokunmak yerinde olacaktır. Kitle haberleşme vasıtalarından radyonun belli bir fikri halka yaymada faydası inkâr edilemez. Ancak buna olduğundan fazla bir değer vermek belki zararlı olacaktır. Gerçek şudur ki, bugün için köylü radyoyu kendi evinde yalnızca dinlemek ve yayınları serbestçe değerlendirmek imkânından yoksundur. Kahve, köy odası gibi umumî yerlerde dinlenen radyodaki programların etkisi ise topluluktaki nüfuzlu kişinin davranışına bağlı kalmaktadır.

Örneğin köy odasında dinlenen toprak reformu konulu yayınlara karşı köylünün saydığı ve hükümlerine değer verdiği birisi olumsuz bir tavır takınırsa o yayının faydası önemli ölçüde azalmaktadır.

Bu bakımdan her kitle haberleşme vasıtasına gerçek yerini vermek ve bu arada kanaat liderlerinden "Opinion kadar" faydalanmayı ihmal etmemek lâzımdır. Toprak reformunu yürütmekten sorumlu olanların toplum üzerinde etkili olacak kişilere öncelikle konuyu benimsetmeleri ve onların desteğini kazanmaları akıllıca bir hareket olacaktır.

Reform çalışmalarında gözetilecek sosyal politikanın önemli unsurlarından biri olan tanıtma faaliyetleri üzerindeki görüşümüzü kısaca belirttikten sonra, bu çalışmalarda birlikte ele alınması zorunlu başka bir konuya da burada işaret etmek isteriz. Şöyle ki :

Yukarıda da açıklandığı gibi şiddeti ve yönü ne olursa olsun reformun bir tepki yaratacağı muhakkaktır. Tepkinin sebebi reformun sosyal bir değişikliği amaç gütmesindedir. Söz konusu değişiklikler, toplumda yerleşmiş müesseseler ve asırlık alışkanlıklarla ilgili olduğundan tepkisi de şiddetli olacaktır.

İşte bu tepkiler karşısında bir kısım meselelerin çözümlenmesi mümkün görülmeyebilir. Bu durumda, kısa vadeli tedbir olarak, genç kuşağı ele almak onlar yoluyla istenilen hedefe ulaşmaya çalışmak isabetli olacaktır. Bilinmelidir ki yeni fikirleri ve yeni düzeni kabullenmede genç kuşaklar yaşlılara nazaran daha gayretli ve isteklidirler. Uzun vadeli tedbir olarak da, köylük yerlerde okul çağındaki çocukların eğitiminde uygulanacak metodun özelliğinin tesbitini anlamak lâzımdır. Bugün şehir ve kasabalarda izlenen eğitim metodlarının köylük yerlerde de aynen uygulanmasının isabetli olmadığını açıklamak zorundayız. Köye ve köy-

lüye yeni bir ruh ve dinamizm verecek ve köyü kendi içinde canlılığa kavuşturacak olan farklı bir eğitim sistemini benimseme şarttır. Aksi takdirde köyün uyanışı ve köylülerin değer yargılarının değişmesi mümkün olmayacaktır. Bunun sonucu olarak köyü ve köylüyü kalkındırma çabaları yenilgiye uğrıyacaktır.

Üzerinde durmak istediğimiz bir başka husus da toprak reformu uygulaması sonucu ortaya çıkan düzende çiftçilerin sosyal güvenliğiyle ilgilidir.

Bilindiği üzere Birinci Beş Yıllık Kalkınma Plânında çiftçilerin sosyal güvenliğin tanınması öngörülmüştür.

Aslında hemen bütün dünyada çiftçiler tarım dışı sektörlerdeki kişilere nazaran sosyal güvenlik bakımından daha az talihli durumdadırlar. Bunun böyle olması tarım sektörünün bünyesinden gelmektedir. Bunun nedenlerinin başlıcaları şunlardır :

a. Köylü nüfusu şehir nüfusu gibi homogen bir topluluk manzarası göstermemektedir. Bazılarının bütün yıl bazılarının yılın yarısını çalışma ile geçirdikleri her yerde raslanan bir durumdur.

b. Ücretler bazı yerlerde para ile bazı yerlerde ise ürünle ödenmektedir.

c. Çiftçilerin teşkilatlanmaları güç olmaktadır.

d. Şehir nüfusu kümeleşme eğilimi gösterdiği halde çiftçi nüfusun dağınıklığı bu sektöre özge bir özelliktir.

Yukarıda belirtilen güçlüklerle rağmen bir çok memleketlerde çiftçilerin sosyal güvenliği konusunda oldukça ileri gelişmeler kaydedilmiştir.

Çiftçilerin sosyal güvenliği açısından dünya milletlerini altı sınıfa ayırmak mümkündür :

(1) İleri bir sisteme ulaşmış ve bir çok alanlarda çiftçilerin risklerini karşılayan devletler : Avusturalya, Yeni Zelanda, İsveç, İngiltere v.s.

(2) Topraksız çiftçilerin bir ya da daha fazla risklere karşı güvenliğini sağlayan ülkeler : Finlandiya, Belçika, Kanada.

(3) Şehir nüfusunun sosyal güvenliğini sağlamış ve fakat çiftçi nüfusa çok sınırlı imkânlar tanıyabilmiş olan ülkeler : Arjantin, Brezilya.

(4) Çiftliklerde çalışan tarım işçilerine sağlık, eğitim gibi sosyal hizmetler sağlayan memleketler : Güney Amerika ve Afrika devletlerinin çoğunluğu.

(5) Şehir nüfusunun büyük çoğunluğunu sosyal güvenlik kapsamına sokan ve fakat çiftçi nüfusa benzeri hakları tanımada başarısızlığa uğrayan yerler : Kolombiya, Ekvador, Guatemala v.s.

(6) Çiftçi nüfusunun sosyal güvenliğini henüz ele almamış ülkeler.

Üzüntüyle belirtelim ki Türkiye altıncı grup ülkeler arasındadır.

Toprak reformunun sosyal yönü denilince ilk önce akla gelir dağılımı, açık ve gizli işsizlik v.s. gibi konular gelmektedir. Her ne kadar bunlar toprak reformunda ciddiyetle gözönünde bulundurulması gerekli hususlarsa da biz bu yazımızda meseleyi sosyal politikanın tanıtma ve güvenlik konuları açısından ele almayı uygun bulduk. Böyle bir tercihi yapışımızın sebebi de gerek tanıtma gerekse sosyal güvenlik işlerine sorumlular tarafından gerekli önemin verilmemesidir. Bizim samimi inancımız odur ki toprak reformunun başarısı tanıtma çabalarının etkinliğine bağlıdır. Diğer taraftan, istikrarlı bir köy toplumunun ortaya çıkarılabilmesi de çiftçilere sosyal güvenliğin sağlanmasıyla mümkün olacaktır.

Biz ilgilileri uyarmak istedik. Başarabildikse bundan övünç ve kıvanç duyacağız.

TOPRAK REFORMUNUN TARİHÇESİ

Prof. Dr. Şevket Raşit HATİPOĞLU

Muhterem dinleyicilerim,

Ben evvelâ sözlerime bir itizarla başlayacağım. Fakat sözlerimin yanlış anlaşılmasından da korkuyorum. Programı ben burada kapıda aldım. Bir arkadaşım bana telefon etti, toprak reformu konusunda bir toplantı yapılacağını söylediler. Benim de dinleyici olarak gelebileceğimi söylediler; belki sonunda birkaç söz eylememi de rica etmişlerdi. Ben de mes'eleyi o şekilde telâkki ettim, bu bakımdan hiç hazırlanmamıştım. Fakat buraya geldiğim zaman programda adımları görünce biraz benim için, ne söyleyeyim bilemiyorum, üzücü fakat aynı zamanda sevinçli bir sürpriz oldu. Yalnız aziz dinleyicilerimden şunu rica ediyorum. Sizi tatmin edecek dozun ve hakikaten fikir itibarıyla kuvvetli şeyler söyleyemezsem beni, hazırlıksız olmama bağışlayın.

Toprak reformu; Cumhuriyet'in ilk başladığı yıllara doğru hâtıralarınızı çevirmek isterim. Gençlerimizin de tabii tarihî ilgilerine müracaat ederek o yılları düşünmelerini rica ederim.

Osmanlı Devleti tarihe gömüldükten ve Cumhuriyet kurulduktan sonra ana hatları itibarıyla bu memlekette toprak reformunun zaruretleri ve şartları mevcuttu. Fakat bu henüz daha o zaman herkes tarafından itiraf edilmiş ve benimsenmiş değildir. Belki ilim adamları fikir adamlarından bu memlekette bir toprak reformunun yapılması zarureti bilen, kabul eden mevcuttu. Ama henüz daha efkârı umumiyyeye mal olmamıştı. Yalnız şu da Türkiye'nin her tarafında karşımıza çıkıyordu. Bu memlekette topraksızlar vardı, fakat sanatları ziraattı. Bütün dededen beri aynı meslekte uğraşıyorlar, fakat benimdir diyecek bir karış toprakları yok. Ve bunlar bazen orada işçi ve bazen de başkasının yanında ortakçı olarak çalışıyorlar ve böylece ömürleri sürüp gidiyordu. Cumhuriyet bunların topraklandırılması üzerinde durdu. İlk defa mesele veyahutta iş,

topraksız olanların topraklandırılması şeklinde adeta yavaş yavaş benimsemişti. Aynı zamanda o tarihlerde nüfusumuzun 1928 istatistiklerini hatırlarsanız 13 küsur milyonu. Nüfusun sür'atle bu memlekette artması devletin kaygusu haline gelmişti, göçmen alıyordu. Gelen göçmenlere de iskân edecek yer bulmak devlet için bir gaile halini almıştı. Bunları iskân edecek sahalara bulunmazsa toprak meselesini aktüel ediyordu.

Şimdi muhterem dinleyicilerim, Türkiye'de bundan 30-35 sene evvel toprak reformu diye andığımız meselenin, dâvanın mahiyeti topraksızları topraklandırma ve göçmenlere toprak bulma mahiyetinde idi. Ve o zaman bizim teşkilâtımızda şu daireler toprak dağıtıyordu :

Maliye Bakanlığı, vilâyetler, Sağlık Bakanlığı, İskân Umum Müdürlüğü, Dahiliye Vekâleti toprak dağıtıyorlardı. Böylece toprak tevzii bu memlekette birbirini nakseden birbirini adeta bozan bir iş haline gelmiş vaziyette idi. Nitekim 1945 te Toprak Kanunu çıktıktan sonra ilk tatbikatı yapmak istediğimiz zaman da bazı yerlerde Toprak Kanunu tatbik ettiğimizde evvelce oraların başkalarına devlet tarafından verildiği ve bir defa daha devlet tarafından kanunla verilme yoluna gidildiği de maatteessüf ortaya çıktı. Bu nedendi? Toprak işi bu kadar bir kargaşalık içinde yürütülüyordu. Sadece toprak dâvasının Türkiye'de böyle bir başboş anarşi içerisinde yürütülmesi bile administratif olarak idarî bakımdan toprak meselesinin bir derlenip toplanmasını yeni devletin nizamı içerisinde modern bir temellere dayanılması zaruretinin kendiliğinden ortaya koymuşdu.

Fakat bu kâfi değildi. Asıl toprak reform dâvası haline gelebilmesi için yavaş yavaş mesele oluyordu. Bu mesele oluşu bu söylediğim derdin karşılanması için Toprak Kanunu çıkarılmalarıyla başlar. Şimdi onlar hakkında da hatırımda kaldığına göre historik, affınızı diler, tarihlerde ufak tefek hatalar olursa bana bağışlayın. Zannediyorum 1930-31 tarihlerinde İçişleri Bakanlığı bir Toprak İskân Kanunu hazırladı. Ben o zaman 1932 yılında ilk döndüğüm zaman (ihtisas tahsilinden döndükten sonra) tetkik edilmiş elime verilen ilk kanun bu idi. Bu kanunun karakteristi şu :

İçişleri Bakanlığı toprak dâvası ile memleket asayişinde sıkı bir disiplin, kudretli bir asayiş temin etmek gayesini güdüyordu. İkincisi de göçmenlere mümkün olduğu kadar bir rezerv memleket teminine çalışıyordu. Onda şu hüküm vardı; bir maddesinde şu hüküm bulunuyordu. Tapuda kayıtlı olan miktar mal sahibine verilir, ondan ötesi devletin malı sayılır. Bu müthiş bir reaksiyon uyandırdı, hattâ kanun layıhası Devlet

Şûrasına verildi. Devlet Şûrasından reddedildi. Meclis de o zamanın tek partisi grubuna geldi. Orada da şiddetli münakaşalara sebep oldu, geri verildi. Tarım Bakanlığına geldi, Tarım Bakanlığında büyük bir komisyonda uzun uzadıya tetkike uğradı. O da bu gibi hükümlerden dolayı memleketin toprak dâvasının bütün meselelerini halleden bir kanun mahayetine olmadığı için başka bir kanun layihasının hazırlanması için bu kanun layihasının kanunlaştırılmaması için rica edildi. Aradan bir müddet geçtikten sonra toprak dâvasını Sağlık Bakanlığının elinde görüyoruz. Sağlık Bakanlığı 1933 veya 1934 yıllarında Refik Saydam rahmetli Sağlık Bakanı idi. Büyük bir vekâletlerarası komisyon kurulmuştu. Toprak Kanunu çıkarılmak için bu komisyonda çalışmalar yapıldı. Ve komisyonda kezalik aynı maddeden dolayı çalışmaları durdu. Çünkü aynı maddeyi yani tapuda kayıtlı olan miktar tapu sahibine bırakılır, öte tarafı devlet tarafından alınır meselesi bizim yeni kabul ettiğimiz hukuk nizamının grubuna uygun olmadığı için bu kanun layihasının da yürümiyeceği noktasında o komisyon ittifak etti ve bu kanun layihası da olduğu gibi kaldı. Yalnız burada muhterem dinleyicilerime şu noktayı işaret etmek isterim : Toprak dâvası sadece göçmenlere toprak tedarik etmek zaviyesinden ele alınıyordu. Çünkü toprak dâvasına ait kanunun Sağlık Bakanlığı tarafından çıkarılması sırf İskân Umum Müdürlüğünün o Bakanlığa bağlı olmasından ileri geliyordu. O halde demek henüz daha biraz sonra üzerinde hep beraberce duracağız. Bugünkü reform anlayışımızda toprak meselesi Türk milletinin dâvası ve Türk gençliğinin reform suuruna intikal etmiş değildi. 1932-1933 yılında o zamanın tek partisi C.H.P. sinin umumi idare heyeti bir toprak kanunu hazırladı ve üzerinde çok çalışıldı. Bu kanun umumî idare heyetinde konuşuldu. Grupta konuşulmadan kanunlaşması önlendi, kaldı. Hiçbir kritik yapmaksızın sadece vakayı tesbit sadedinde şunu belirtmek isterim ki; toprak reformuna karşı o zaman çok sert bir reaksiyon vardı. Hattâ daha evveli karıştırırsanız o zamanki Ulus gazetesinin bazı nüshalarında toprak üzerinde yazı yazan politikacılar memleketimizde toprak meselesi yoktur. Bütün vatandaşlarımızın hepsi de toprak sahibidir. Böyle mesele icat edilemez, diye yazılar çıktığını ben çok iyi hatırlarım. Binaenaleyh herkeste bir endişe vardı. Bu, bütün dâvanın yanlış anlaşılmasından, bütün dâvanın sadece reform dâvasının şu toprağın alınıp başkasına verilmesinden ibaret sanılmasından ileri geliyordu. 1936 yılında hatırladığıma göre rahmetli Atatürk nihayet bu meselenin artık bir neticeye ulaştırılması için kat'i emrini vermişti. Çünkü arkadaşlar, hemen 1932 den 1938 e gelinceye kadar Cumhurreisinin Meclis açık nutuklarını tetkik ederseniz hepsinde de hemen yanılmadan iddia edebilirim; gelecek yıl Toprak Kanununun çıkarılması

lâzımdır diye Cumhurreisi tarafından direktifler verilirdi. Fakat bir türlü bu kanun çıkamadı. Ondan sonraki yıllarda da 1938 den sonra aynı şey tekerrür ve uzun zaman sürüp gelmişti. 1936 da Atatürk'ün istediği sadece toprak reformu değildi, o geniş mânada frenkçe tabiriyle reform agrar dedikleri ziraî reformu istiyordu. Ve o zaman Ziraat Bakanlığında bir vekâletlerarası zannediyorum 50 kişilik bir komisyon kuruldu. Bu komisyon meseleyi ele aldı, ana hatlariyle uzun müddet çalıştı. Layihanın hazırlanması için bir su komisyonu seçti. Ben o su komisyonlardan çalışanlardan birisiydim. Onun hem su komisyonunun hem de büyük komisyonun mazbata muharirliğini yaptım. O komisyon tam 5 aylık çalışmadan sonra bir ziraî islâhat kanun layihasını hazırlamıştı. Bu kanun layihasında ziraatın hem toprak reformuna ait Türkiye'nin o zamanki zaruretlerine ve şartlarına, politik icaplarına uyabilecek bir kanun layihası, hem de teknik islahatı derpiş eden kanun layihasının hazırlıkları mucip sebeplerle beraber bitirilmişti. Fakat, Atatürk'ün rahmete kavuşması bu layihayı da durdurdu. Aradan zamanlar geçti. 1940 yılında, yeniden bir kanun layihasının hazırlanması Ziraat Vekâletine verildi. O zaman da kezalik Ziraat Vekâletine bu yönde çalışmalar devam etti. Fakat bu arada muhterem arkadaşlarım, hiç unutmamak lâzım; bir yandan söylediğim daireler mevcut devletin rezerv topraklarını mütemadiyen gelişi güzel dağıtmakta devam ediyorlardı. Toprak reformu yapan memleketlerde, hepsi de devletin dağıtılacak arazisini rezerv olarak durdurtmuşlar ve reform için bunu daima hazır bulundurmuşlardır. Bizde ise böyle olmadı; 1940 ta hazırlanan kanun lâyihası da kanuniyet kesbetmedi. Nihayet 1944 te toprak kanunu layihası hazırlandı. 1945 te bildiğiniz Toprak Kanunu B.M.M. ne sunuldu ve o gürültülü uzun münakaşalardan sonra kanun halinde çıktı. O kanun layihası tek parti devrinin serbest münakaşalı parti grubu kararı alınmaksızın tamamiyle bir komisyonda 3,5 ay süren münakaşayla çıkan kanundu. Bunu o zamanın umumî efkârı, belki hiçbir zaman da dikkatle üzerinde durmadılar. Vaktiyle inkilâp kanunlarının hemen hepsi de muayyen şartlar gözönünde tutularak ona göre çıkarılırdı, fakat Toprak Kanunu tek parti devrinde doya doya münakaşa edile edile, hem de en sert münakaşalara konu olarak çıkarılmış oldu. Ama kanun, aslında % 30 a yakın kısmını orijinal kısmından kaybetti. Bazı tadillerle çıktı. 1945 yılında çıkan bu kanun, aslında tam bir Ziraî Reform Kanunu değildi. Fakat toprak reformuna ait bir kanundu. Adını biliyorsunuz, Çiftçiyi Topraklandırma Kanunu idi. Aslında Ziraat Vekâletinin o zaman yapmak istediği, bir seri islâhattı. O islahat kanunlarının sırayla adlarını söyleyebilirim, hattâ bir kısmının da layihaları hazırlanmıştı. Başta Çiftçiyi Topraklandırma Kanunu, onun

arkasından yani rememberman yani dağınık arazinin toplulaştırılması kanunu, onun yanından toplu mülklerin parçalanmasına mani olan kanun, bazı müeyyideleri, imtiyazları kazançları v.s. siyle koruma tedbirlerine ait hükümleri de ihtiva eden kanun, ondan sonra işletmeciliğe ait bir kanun, 5 incisi icar ve isticar modernicar ve isticar şeklini getiren ve bizdeki ortaçağın bütün kalıntılarını hâlâ kucağında toplıyan ortakçılığı silip süpüren Osmanlı İmparatorluğunu tasfiye eden kanun layihası, en nihayet 6 ncısı da teknik ziraî islâhat kanunu idi. Bunlar eğer hepsi seri halinde çıkarılabilseydi, o zaman yani bundan 19 yıl evvel Türkiye ziraatı külli bir reforma, topyekûn külli bir reforma erişmiş olacaktı.

Şimdi arkadaşlarım, bu memleketin ziraatının toprak reformunu dahi o zaman başaramamış olmasının kısaca bir iki noktası üzerinde durmak isterim. Kısa tabirlerle ana hatlarıyla işin historik seyri ilk devresi için bu. Son devresi üzerinde ayrıca duracağım. Niçin bu toprak kanunu muvaffak olmadı, tatbik edilmedi? Aslında toprak reformunu iyi anlataamadık memlekete. Zannedildiki yalnız büyük mülklerin parçalanması herkesin elinden arazisinin alınması aslında o değildi. Türkiye’de bugün arazinin benimsenişi ve kullanılışı baştan başa eski bir ziraate ve geleneklere ve göreneklere bağlıdır. Ve bizim ziraatımız bu yüzden çok ıstırap çekmektedir. Bir sınır meselesini alınız, hudutlar meselesinden dolayı yıllar içinde olan cinayetler, kavgalar namütenahidir bu memlekette. Daha, sabit hudutları bu memlekette tesis etmiş değiliz. Ortakçılık bu memlekette devamlı kültürlerin yerleşmesine ve toprağın islâh edilmesine, sulamanın insan emeği ile en küçük sulama şebekesinin dahi yapılmasına asırlardan beri engel olup durmaktadır. Çünkü benim toprağım değildir diyor. Alın teri dökmek istemiyor. Mal sahibi ile konuştuğumuz zaman da, tembel adam diyor, hem parayı vereceğim onu çarçur edecek çalışmayacak diyor. Bu münasebetle hiçbir tarafı suçlandırmaksızın içinden çıkılmaz şartlarını kaybetmiş eski devrin müstahaseleşmiş, artık bugün yaşamaz hale gelmiş ölü şartların içerisinde kalmış olan münasebetlerdir. Bunları Cumhuriyetimiz 20 milyonun hayatından tasviye etmediği müddetçe millî ekonominin teknik temeller üzerinde yepyeni bir inkişaf ve kuruluşa gitmesi ferah olarak gelişmesi imkânları azdır. Biliyorsunuz, çok zaman tekrar ettik ve daima da tekrar ediyorum. Türkiye’de millî ekonomi ziraat temeli üzerine kuruludur. Ama bu temel henüz daha ortaçağın mevzuatı üzerine kuruludur, ve onun derinlikleri onun görenekleriyle işlemektedir, henüz daha tasfiyesini yapmamış bulunmaktadır. Kaldı ki bunun yalnız sosyal değil, bizim vatan ve millet bakımından rasyonel, bir çok ideallerimizin de gelip bağlandığı, düğümlendiği ve çok hususî noktalar da buradadır. Bu mevzuun mutlaka halledilmesi icap edi-

yor, haldı ki Türk ziraatinin gelişmesi mutlak ve mutlaka teknik bakımdan da ilerlemesi böyle bir reformun yapılmasına bağlıdır.

Şimdi Anayasaya göre eskiden Toprak Kanununda 3 şeye arkadaşlarımız itiraz ettiler, onları da belirteyim :

1 — 17 nci madde : Malsahibinin elinden mülkü alınıyor. Büyük çiftliği 50 dönüm bırakılıyor. Bizim sevkettiğimiz kanunda böyle bir madde yoktur. B.M.M. de takririyle konmuştur. Bizim o zaman düşündüğümüz ve ziraî işletme strüktürü büyük işletmeler, sosyal baskıyı bazı tüzel kişilerin ellerine vermemek için devletin elinde ve halkın hizmetinde islah işlerini o yapar, halka yardımı o yapar, onun için devlet çiftlikleri kurulmuştur, ve bir sistem gözetilerek kurulmuştur, ve bir felsefi görüşe dayanılarak kurulmuştur. Orta işletmelerle ondan sonra köylü işletmeleri esası üzerine Türkiye'de bir ziraî işletme strüktürü tasavvur edilmiş ve Reform Kanunu da ona göre temelleştirilmiş bulunuyordu. Niçin bu böyle idi? Nazarî mi idi? Yoksa bir iradî sadece bir kapris miydi bu? Hayır arkadaşlar, Türkiye'nin, Türk milletinin üreme temposuna bakarak bugünkü uğradığımız akibetin 25 sene geleceği hesaplanmıştı. Bugünkü nüfus artışının karşısında işte bizim diğer iktisat kollarımız ve sahalarımız insanımızı çalıştıracak imkânları bulamamaktadır. Eğer bu 20 yıl evvel reform yapılmış olsaydı nüfusun büyük bir kısmı yerleşir, müstahsil ve Türkiye ziraati verimli bir hale gelmiş olacak, ona dayanan ve oradan çıkan verim de ziraî gelişme bugünkünün belki bir misli daha ilerde olacaktı. Benim ölçülerim inancı bu merkezde idi. Kaçırık bu imkânı. Bir çeyrek asır, bir milletin hayatında büyük bir zamandır. Bu zaman içinde; nüfus geldi şimdi sımsıkı tazyikini yapmaktadır. ve biz kısıklırak haldeyiz. Yılda 1 milyon kişi artmaktadır. Bu 900.000 kişiye yaklaştı. Yarın bu 1 milyon kişiye varacaktır. Ve biz hâlâ, vatanın toprağını rasyonel kullanma imkânlarından ve toprakla çalışanların, toprakla münasebetlerini hukuk, ekonomi bakımından tanzimde tereddüt etmekteyiz. Vatanın 4 de 3 ünde ortaçağ şartları ve ortaçağ münasebetleri hüküm sürmektedir. Böyle bir memlekette millî iktisat temelli olarak kurulamaz. Vaktiyle toprak reformu böyle bir ufka bakıyordu. Fakat maateesüf bir zümrenin muayyen menfaatleri ve reformun yanlış anlaşılması böyle bir neticeyi bize getirdi. Şimdi kaybolmuş zamanı bir tarafa bırakalım. İnşallah bundan sonrakiler daha iyi olur. Çünkü toprak reformu bir talihsizliğe uğradı, muhterem dinleyicilerim. Historik seyrini 1949 a kadar getireyim. Çıktıktan sonra ancak hakiki reform, hareketini bir tek çiftlikte tatbik etti. 1946 da ben hizmetten ayrılmazdan evvel bir tek hususî mülk istimlâk edildi. Denizli'de Tavashoğulları'nın çiftliğinin ben

istimlâk olurunu verdim. Tevzii edildi, miras sahipleri de mülk sahibi oldular. Zengindirler, işletmeleri vardır, kendileri mesuttur, müreffektir. Hiçbirisi behbaht olmamıştır. Hepsi de gül gibi geçinmektedir. Vatanın o parçasında da güzel bir ziraat gelişmiştir. Benim arkadaşlarımın çoğu buna şahittirler, zannediyorum. Vatanın her tarafında bu böyle olabilir. Ondan sonra hiçbir hususî mülkte Toprak Kanunu tatbik edilmemiştir. Yalnız devletin ihtiyat bulunan arazisinde tatbik edilmeye çalışılmıştır. Şimdi arkadaşlarımın bazıları gibi matbuatta şunu da görüyorum ki, Toprak Kanunu muaffak olmadı, ölüdür. Toprak Kanunu tatbik edilmedi. Tatbik iradesini veriniz, o kanunla reformu yapayım. O günkü şartlar içerisinde edilmedi. Kâğıthane'de toprak tevzii yapıldı dostlarım. Biz bunun vatanın ücra köşelerinde ayağına giyecek donu olmayan insanları mülk sahibi yapmak için çıkarmıştık. Affediniz beni, biraz heyecanıma mağlûb oldum. Fakat Kâğıthane'de toprak tevzii yapıldı. Toprak komisyonları oralarda çalıştı. Böyle Toprak Kanunu tatbik edilirse elbetteki muvaffak olunmaz. Ve Toprak Kanunu icaplarıyla tatbik edilmedi. Toprak Kanunu tatbikatında hiçbir zaman da sadece çırılçıplak mülk olarak toprak vermeyi düşünmedik. Kanunu çıkarırken de delegelerin ve tesis kredisi hem teçhiz kredisi dağıtım kredisi hem de işletme kredisinin, bir aile işletmesini kuracak ölçüde verilmesinin beraber düşünülmesini ve ona göre bu işin düzenlenmesini şart koştuk. Komisyonlar ona göre kuruldu. Bütün ekipler ona göre hazırlandı. Fakat tatbikat öyle değildi. Sadece devletin mer'aları paylaştırıldı ve arazi tevzii yapıldı. Bu tatbikat yanlışlığı bizim büyük bir reform hareketimizi, reform tabirini üzümlere kullanıyorum, adeta soysuzlaştırdı. Yoksa kanunun bugünkü bazı maddelerini dahi tatbik ederek elbette reform yapmak imkânları vardı, mevcuttu. Toprak reformunun ikinci merhalesi şimdi, çok şükür sevinerek kayıtlı etmek isterim; 1960 dan sonra başlıyor. Yepyeni bir anlayışla bir taraftan 27 Mayıs inkilâbının getirdiği ruh ve memleketin gerçeğini acı acı tatmış olan insanların getirdikleri zihniyet memleketin yeni nesillerini bu dâvayı yürekte anlamış olmaları, şimdi bizi artık reformu benimser kitlenin karşısına getirmiş bulunuyor. Asıl bundan sonra Türkiye'de toprak reformundan bahsedebiliriz. Fakat şunu ifade edeyim hiç yanlış anlaşılmasın toprak reformu Türk vatandaşından şunu zarara uğrattı bunu mesul eden böyle bir dâvası yok. Türkiye ziraatini bir defa toprak münasebetleri bakımından toprağın benimsenişi, kullanılışı bakımından yenileştirmek ve iyileştirmek.

Şimdi ziraat meselesine gelince; ziraî reform toprak reformu yaptıktan sonra kaçınılmaz bir geçit. Yapmağa mecbursun. Toprak reformunu tatbik ederken kısmen öteki teşkilâtı bizzat yapacaksınız, devlet yapacak.

Başka türlü olmaz. Ve şunu hemen ilâve edeyim ki 3 tane mesele şimdi bizi tazyik edioyr. Biri nüfus meselesi ve bu bizi zorluyor. İsteseniz de istemeseniz de bunu yapmaya mecburuz. Bu “konkre” maddî tazyiktir.

2 — Milletın işesi sonuna kadar dışarıya bakamaz. 777 bin kilometrekare bir vatan üstünde oturan insanlar hep dışarıdan beslenemezler. Biraz kendimizi yoklayıp şu durumumuzu gözden geçirdiğimiz zaman da bu gerçeğin karşısında hepimiz de akıllarımızı işletmeye mecburuz. Bu topraklar 70 milyonu besler. Tekrar ediyorum huzurunuzda; Türkiye'nin seçkin kitesisiniz. Kim demiş bunu? 40 milyon 50 milyonu besleyemez diye. Ama islahatı yapınız bu memlekette. Evlâtlarını yetiştiriniz bu köylünün. Bu topraklar besler. Orada mecburiyetle bıraktığınız takdirde demin arkadaşım söyledi. Evet endüstri işçileri için sosyal hizmetlerimiz kat kattır. Ya diğer sahalardaki zümreler için devletin yaptıkları kat kattır. Ama köy için yaptığınız yoktur ve buna ilânihaye devam edemeyiz. İçtimai adalet buna imkân vermez. Eğer bizim parolamız ve bugünkü cemiyet dâvamız buysa içtimai adaletin ilk şartı reformun yapılması ve ziraatın yeni baştan düzelmesidir. Üçüncü mühim mesele Türkiye'nin zengin olması; izin verin de şuna da dokunayım. Historik kadrodan biraz taşım. Bu ortak pazara girme meselesinde bu siyasî müzakereler bizi aldılar almadılar. Bunların benim için o kadar ehemmiyeti yok. Ben Türkiye ziraatını organize ettikten sonra ve ilmî esaslar üzerinde istihsal yaptıktan sonra Avrupa benden mal almaya mecburdur. Ne anlatıyorlar bana? Ama mahsullerimiz çürük, yetiştirdiğimiz, bu millete yetmezse neyi satacaksınız arkadaşlarım? Dâvanın büyüklüğü burada. Bençe millî ekonominin asıl temel dâvası burada. Mihver bu, bütün ötekiler bunun etrafında döner. O halde şimdi reform işinin zordur, ağırdır, masraflıdır evet ama meseleleri belli. Topraksızlar var, toprağı vereceğiz. Yetmeyenlere yeteri kadar, yapabileceğimiz kadar; bu bir.

İki; onların işletme kurmalarına ve aile, iş kuvvetini kuvvetlendirmelerine imkân vereceğiz.

Üç; dağılık mülkleri toplulaştırma reformunu yapacağız.

Mülklerin böyle 2,5 - 4,5 dönüm inmesine mani olacağız. Böyle cüce mülkiyetler işe yaramaz. Muayyen bir üniteden aşağısına, kanun çıkaracağız. Reform kanunlarından birisi budur. Yahut Reform Kanunu içinde bulunması olan hükümlerden birisi budur. Bunu statü etmek lâzımdır. Eğer biz hakiki müstahsil verimli bir ziraate kavuşmak istiyorsak; İşletme Kanunu çıkarmaya mecburuz. İcar İstisar Kanunu çıkarmaya mecburuz. Ortakçılığı da olduğu gibi bırakamayız. 1949 yılında bu Top-

rak Kanunu tadil edilirken hazindir. Kanun 1945 te çıktı. 1949 da ilk tadili yapıldı. Daha tatbikatı o kadar olmadan oportizmin derecesine bakınız. 1950 den sonra 4 tadil geçirdi. Reform iradesi olan bir devir ele aldığı bir dâvanın kanunu veya delik deşik etmez, yaptık bunları. Ama şimdi öyle değil. Binaenaleyh bundan sonraki şeylerde biz bu ziraatin bu toprak reformunu bütün unsurlariyle sırayla ve onun yanında ziraî reformu da gerçekleştirmeye mecburuz. Zannediyorum ki memleketin bütün münevver kitleleri bunu tutmağa mecbur. Katı realite her gün yüzümüze çarpmaktadır. Ve buna göz yumduğumuz ve arkamızı çevirdiğimiz takdirde daha ağır akibetlere uğramamız mukadderdir. Samimi olarak inandığım düşüncelerimi arzettim size. Hazırlıklı olmadığım için rakam falan da veremedim. Hürmetlerimle.

TOPRAK REFORMUNU GEREKLİ KILAN SEBEPLER

Turan ŞAHİN
Tarım Bakanı

Memleketimizde toprak reformunu zorunlu kılan sebeplerin izahına geçmeden önce toprak reformu terimi ve bunun kapsadığı konulara kısaca değinmekte fayda mütalâa ediyorum.

Gerçekten dünyada dar veya geniş mânasiyle ve arazi reformu, ziraî reform ve bunlarla birlikte tarımla uğraşanların daha yüksek bir hayat seviyesine yükseltilmelerini amaç edinen bir çok tedbirlerle bizim anladığımız mânada bir toprak reformuna el atmamış veya bu reformu geliştirmemiş memleketler hemen hemen kalmamıştır. Hattâ denilebilir ki yeni istiklâllerine kavuşan ülkeler dahi düzenli bir toplum meydana getirebilmek ve ekonomilerini sağlam bir temele dayandırabilmek için en başta toprak reformuna baş vurmaktadırlar.

İktisaden gelişmiş memleketlerde tarımdaki nüfusu az ve toprak kaynakları çok geniş olan Birleşik Amerika, Avusturalya gibi bir iki memleket istisna edilirse genellikle topraklar küçük arazi mülkleri halinde bulunmaktadır. Bu memleketlerin uygulanmaya çalıştıkları reformlarla güttükleri amaç iktisaden yaşayabilir tarımsal aile işletmeleri kurmak, bunları yaşatmak ve bunlara toplum içinde diğer sektörlerde çalışanlara yakın bir hayat standardı sağlayıcı imkânlar bulmaktır. Buna karşılık iktisaden gelişmekte olan memleketlerde nüfusun büyük çoğunluğunun tarım sektöründe bulunması ve bu nüfusun toprak üzerinde her an artan olumsuz baskısı bu memleketlerde toprak reformu politikasında her şeyden önce topraksız ve az topraklı çiftçileri üzerinde çalışabilecekleri ve asgari geçimlerini emniyet altına alabilecek bir toprak mülküne sahip kılmak ve kooperatifler, toplum kalkınması gibi oldukça yeni bazı metodları birlikte uygulayarak üretkenliği arttırmak ve tarımsal ürünlerin gelirden çiftçilere daha fazla pay düşmesini sağlamak istemektedirler.

Bu iki ayrı ekonomik ve sosyal düzen içinde toprak reformundan en yüksek faydayı sağlamak için değişik ölçüler ve kademelerde daha bir se-

ri tedbir de reform içinde veya reformu destekleyici olarak uygulanmaktadır.

Bu tedbirler tarım sektörünün karşılaştığı meseleleri çözümlenmek üzere ne kadar geniş ölçüde kapsamış ise toprak dağıtımından tarım reformuna geçiş o nisbette kavranmış sayılabilir. Bu sebeplerle toprak reformuna mücerret ve basit bir toprak dağıtımından en geniş mânada tarım reformu kavramına kadar değişik şekillerde mâna verilmektedir.

Hemen işaret edelim ki memleketimizde toprak reformu konusunu yalnız bir toprak dağıtımından ibaret gören bir anlayışa yer veren hiç bir siyasî teşekkül veya meslekî kuruluşa rastlamamaktayız. Ancak tarım reformunun hangi müessese ve tedbirlerini ve ne derecede içine alan bir toprak reformunun mmleketimiz için daha faydalı olabileceği bir tartışma konusu olmaktadır.

Bu kısa açıklamadan sonra şimdi müsaadenizle memleketimizde tarım reformunun gerçekleşmesinin temelini teşkil eden bir toprak reformuna neden ihtiyaç bulunduğunu ayrıntılarıyla incelemeye çalışalım.

①— Toprak Reformunun Ekonomik ve Teknik Nedenleri:

Toprak, üzerinde kişinin emek, bilgi, hüner ve sermayesini kullanarak tarımsal ürün elde ettiği en önemli tabii kaynaktır. Kişi bu kaynak üzerinde çalışarak ekonomik değerler meydana getirir. Bulduğu yerin iklim şartlarına göre bir çiftçinin ailesiyle birlikte yaratabileceği iş gücünü en iyi şekilde kıymetlendirecek ölçüde bir toprağa malik bulunması topraktan en yi bir şekilde yararlanmak için gerekli ve zaruridir. Böylece toprağa malik olanların hem kendileri hem de memleket ekonomisi için en iyi şekil olduğunu Batı-Avrupa memleketlerindeki yüksek verim derecesi ispat etmiştir. İşletme büyüklüğü üzerinde prodüktiv ve ailenin geçimini sağlayacak dereceden küçük olması halinde toprağın benimsenmesi, iyi işlenmesi ve yüksek prodüktivite elde edilmesi çok güçleşir. Daha mühimi gelişen bir ekonomi içersinde düşük gelirli olarak kalan böyle bir mülk sahibi ailesi ile birlikte kapalı aile ekonomisinin bütün mahzurları ile karşınıza çıkabilir; yani işletmesini iyileştirmesi için tasarruflarda bulunamaz, yatırımlar yapamaz, modern ziraatin icaplarını yerine getiremez ve memleket ekonomisine yardımcı olacağına yük olma durumuna düşer. Gelişmekte olan ekonomilerde bu şekildeki cüce arazi sahipleri geniş ölçüde düzensiz bir şehre akınla, başka ekonomik ve sosyal meselelerin doğmasına da sebep olmaktadır.

Memleketimizde bu cüce işletmeler maalesef hâkim bulunmaktadır. Gerçekten bu işletmelerin hakikî sayısı ve bunların gelirleri hakkında tam

ler olduğuna göre (e) bendinin bunlara ilişkin bölümünün fuzuli olduğunu açıklamak gerekir.

Maddenin a bendinde 75 dönümü geçen kısmın zilyet adına tescili için ayrıca (on yıl veya daha önceki vergi kaydı) bulunması yeterli görülmüştür. Bizde araziye ilişkin vergi kayıtlarının intizam ve vusuku, gerçeği anlatma derecesi üzerinde durmuyorum. Aynı yer için ibraz edilen, tesis yılı aynı veya değişik olan vergi kayıtları karşısında durumu ne olacağı meşkiiktir. Aynı yer konusunda daha eski tarihli vergi kaydını sağlayabilen veya daha nafiz olan kimseler belli bir süre cüzi bir vergi ödeme sonunda devletin 75 dönümü aşan topraklarındaki fiili bir hal olan zilyetliklerini hukukî bir nedene dayatabilecekler; rahatça, emeksiz karşılıksız sahip olabileceklerdir. Bir taraftan sosyal adaleti, toprak reformunu kabul ediyoruz. Diğer taraftan da yeni toprak ağaları yaratarak bu reformun malî ağırlığını artırma yoluna gidiyoruz. Acaba devlete ait bu kadar geniş boş arazi var da reformun uygulanması sırasında muhtaç vatandaşlara bunları mı dağıtacağız, sanmıyorum.

Buradaki diğer belgeler eski hükümleri ilgilendirmektedir. Bu konulardaki açıklamalarımızı daha anlaşılır hale getirmek için hep eski hukukî durumu gayet kısa hatlarla açıklama zorunluğuna inanmış bulunuyoruz :

Eski hukukumuzda arazii emiriye - yani tarım toprakları feth sonunda mülkiyeti beytulmale - hazineye bırakılan topraklardır. Bunlarda rakabe devlete intifa hakkı faydalanacak durumda bulunan kimselere bırakılmıştır. Mutasarrıflar için bu günkü anlamında asla söz konusu olmamıştır. Bu toprakların intifa haklarının fertlere yani mutasarrıflara bırakılmasında çok önemli esaslar gözetilmiştir: Bu kurallardan bu gün toprak reformunda gözetilmesi gereken önemde olanlar vardır. Ezcümle:

- 1 — Bunların 3-5 dönüm gibi küçük parçalara bölünmesini önlemek,
- 2 — Toprağı elinde bulunduran aileye nisbetini sıkıca bağlamak,
- 3 — Sürekli şekilde istihsal aracı olarak kullanılmasını sağlamak (Ebülûla Mardin: Toprak dâvasının mazisini hûlasa, Cumhuriyet Gazetesi, 14.6.1945).

Bu tarım topraklarında uygulanan kurallar emlakî sırfeye ilişkin olanlardan tamamen ayrıdır. Miras hükümleri başka kurallara bağlanmıştır. Vakıf edilemez. Vasiyet edilemez. (Ali Haydar, tertibül sunuf S. 137) Bunlarda şur'a hakkı işlemez. Rüchan kuralları başkadır. İşgal tazminatı hükümleri yürümez. Borç için satılamazlar. Bu kurallardan açık-

ça anlaşıldığına göre o zamanın tapu sicilleri bugünkü anlaşılan nitelikte kayıtlar değildir. Vakıf ve emlâki sirfe dışında kalan tarım topraklarını devlet ancak gelir sağlama ve orduyu kuracak adamların sipahilerin hazır bulundurulmasını sağlamak için elinde tutmaktadır. Tanzimattan sonra devletin askerlik esasları değiştirmiş ve bu esasa dayanan bir kayıt tutulmasına zorunluk kalmamıştır. Tanzimattan önce tarım topraklarının sahibi beytülmâl ve vekili timar ve zeamet erbabı halka temessük verirken tanzimatla aksi benimsenmiştir ve 1290 tarihli nizamname ile emlâki sirfe dahi tapuya kayıt olunmaya başlanmıştır. Artık 1836 dan sonra tapu kütükleri tarım toprağını kullanacak adama verilen izni ve bu izin karşılığında alınan verginin ödendiğini tesbit belgesi niteliğini almıştır. Tarım topraklarının mülkiyetinin devlete ait oluşu, tanzimattan sonra da değişmemiştir. Toprağın mutasarrıfı yani intifa hakkı sahibi ölünce, toprak belli mirasçılara onlar yoksa tapu hakkı sahiplerine geçer, belli engelleri olmadan bunlar süresinde baş vurmazlarsa arazi mahfûl olur ve arttırma yoluyla isteklisine ihale edilir. Atıfbey Kanunnamei arazi şerhi 1319 S. 146 (Eshabı hak tapudan biri hakkı tapusu olan araziye tapulamazdan mukaddem vefat eylediği halde evlâdına ve veresei sairesine hakkı tapusu intikal eylemez) **Arazi Kanunu madde 60, 61** demektedir. Yine Arazi Kanunu sekizinci maddesinde bir köy ve kasaba arazisinin tamamının o halkın hepsine veya içlerinden seçecekleri bir kaç kişiye verilemeyeceğini herkese ayrı ayrı toprak ve bunu gösteren tapu verileceği esasını benimsemiştir. Yine Atıf Bey adı geçen eserin 52-53 üncü sayfeleri (bir karye veya kasabanın bütün ahalisi ahaliden bilintihap bir, iki veya üç şahsa ihale olunamaz. Çünkü diğer ahali arazisiz kalıp bir kaç şahıstan isticar ile ziraat ederek def'i ihtiyaca mecbur olup akdi icare ise terazi'i tarafeyne mütevakıf olduğundan saika garaz ve adavet ile ya hiç icara muvafakat etmemek yahut gali ücret teklif olunmak gibi diğer ahaliye zulme badi olur ahvali zuhur edebilir) diyerek bugün uygulanması düşünülen reformun amacına uygun bir esasın benimsendiğini göstermiştir. Halbuki az yukarıdaki açıklamalarımızda yeni Tapulama Kanunu bizi o zamandan geriye götürebilecek uygulamaya imkân vermektedir.

Ahkâmı araziye göre Padişah tarım topraklarını dilediğine, dilediği şekilde vermeye de yetkilidir. Ancak kendi mülkünü ferman ile verebilir. Tarım topraklarını beytülmâl sıkıntıda ise bedeli misli ile, refahta ise benzerlerinin iki kat bedeli ile verebilir. Bu şartlarla verilmeyen yerlere ilişkin fermanlar iradeler geçersizdir, yok sayılır. Nitekim Yargıtay bu şekilde verilmiş olmayan bir toprağa ilişkin fermanı 1950 yılında batıl saymıştır. (Abdülhamit - Kabasakal Mehmet Paşa) - Bu kural tanzimat-

tan önce de geçerli idi. Anadolunun doğu ve güneyinden fermanla yapılan tahsis ve temliklerin tekrarı Çaldıran Seferi sırasında Yavuz'dan istendiği zaman bunların arazi-i Emiriyeye ilişkin olması bakımından (muztaribim, bu bedatı tekrarlayamam) karşılığını verdiği tesbit edilmiştir. (Ali Himmet Berki - Vakıflar - 2 nci basılış - İstanbul Aydınlik Basimevi - Sahife 25). Ferman ve irade ancak arazii metruke ve esasen sicille kaydedilmesi mutad olmayan Padışahın şahsî mülkü hakkında kayıtsız ve şartsız nafizdir. Bu gibi tasarruflar bu gün yürürlükte olan genel hükümlere göre de muteberdir.

O halde yeni Tapulama Kanununun 33 üncü maddesinin C bendinde 75 dönümü geçen yerlerin fazlasının ferman ve iradelerle ziyet adına tescilinin kabulü açıklamalarımızın dayanaklarına göre yanlış olur. Ayrıca bunların geçerli olup olmayacağı aranacağı belirtilmek gerekirdi. Fakat geçerli bir ferman veya irade esasen Medenî Kanunun yürürlüğüne ilişkin Kanunun 19 uncu maddesi hükmünce mülkiyeti tesbit eden muteber belgelerdendir. Böyle bir Genel Hüküm varken ferman ve iradelerin ihtirazı kayıt ileri sürülmeden geçerli kabul edilmeleri ve tescile esas sayılması inancımıza göre, Devlet mallarının dayanaksız başka ellere geçmesini sağlayacaktır.

Fermanlara değinmiş iken bir noktayı daha açıklamak gerekir : Üzerinde durduğumuz fermanların tesciline esas tutulacağını kabul eden madde kapitülasyonlara ilişkin fermanlarda tesbit edilen mülkiyet haklarını da tanıyacak mıdır? Lozan Muahedesinde Devletler Hukuku Kurallarına aykırı olarak âkid Devletler lehine imtiyaz tanınmamıştır. Yalnız ahidnamenin bir maddesinde karşılıklı anlayışla hareket edilmesinin esas tutulacağı zikredilmekle yetinilmiştir. (Madde . . .) Birinci Dünya Savaşı sırasında Osmanlı Devletinin tek taraflı bir tasarrufla bunları ilga ettiği malûmdur. 26 Ağustos 330 tarihli irade - 2 Kasım 331 tarihli Kanun sonradan bundan dönüldüğü konusunda hiç bir tasarruf yoktur. 1328 yılından önce hukukumuzda tüzel kişilik tanınmadığından yabancı dinî ve hayrî müesseselerin malları kiliselerin papazları gibi gerçek kişiler yahut da İsanın oğlu, Meryemin kızı gibi muvazaalı adlarla sicille geçiyordu. 328 tarihli Kanun, tüzel kişilere, bu kayıtları düzeltmek için belli bir önem tanımış, kullanılmayan hakların düşeceği esasını kabul etmiştir. Firarî veya mütegayyip kimseler ellerindeki fermanlarla malik oldukları malların gerçekten kiliseye ait olduğunu ileri sürerlerse durum ne olacaktır. Evvelce Büyük Millet Meclisinden bu konuda bir de karar çıkmıştır.

Bunlardan başka 1331 tarihli ve 1331 sayılı Kanunlarla tadilleri de firari ve mütegayyip kişilerin mallarını hazinenin özel mülkiyetine geçir-

miştir. Bu geçiş 146 sayılı Tefsir Kararı ve Yargıtayın 1954 tarihli İctihadı Birleştirme Kararıyla teyid edilmiştir. (Yalnız bunlardan tapulu olmayanlarda zilyetlik ve ferman aşımıyla tescil hakkı doğacağı 1957 İctihadı Birleştirme Kararı ile kabul edilmiştir) Bu konudaki fermanlarla tanınan mülkiyet hakları ve metruk mallar hazineye geçmiştir. Metruk mallara ilişkin Kanunlar Lozan Anlaşmasının 23.8.1339 da yürürlüğü ile hükümden düşmüştür. Fakat sonuçlarını doğurduktan sonra, ayrıca Bakanlar Kurulu 1929 tarihli bir kararıyla bu görüşü benimsemiştir. Bunlara rağmen Anayasa Mahkemesi 1331 tarihli Kanunun yürürlükten kalkmış olan bu Kanunun; Anayasaya aykırı olmadığını karara bağlamıştır. Şu duruma göre emvali metruke Kanunlarına ve kapitülasyonların kaldırılmasına rağmen yeni Tapulama Kanununun 33 üncü maddesinin c bendiyle bu hakları tekrar ihdas etmiş görünmektedir. Fiiliyatta pek kolay, hileli yollarla eski malların hazineden geri alınmasını sağlamak için pek geniş imkânlar sağlamıştır. 33 üncü maddenin d bendinde (muteber müteveli, sipahi, mültezimi temessük veya senetleri) nden söz edilmektedir. Sipahi ve mültezim senetleri tapu kaydına çevrilmiş olmadıkça geçerli değildir. (Atıfbey, Kanunnamei arazi şerhi sahife 29) esasen bu senetler tarım topraklarında intifaı sağlamak için verilmiş belgeler olup Medenî Kanunun anladığı mânada tapu senedi değildir. Bunların geçerliği için verildiği 1836 tarihinden öncesinden beri zilyetliğin hiç kesilmediğinin isbatı gerektir. Bu da mümkün değildir. Zilyetliğin kesilmediği isbat edilemeyince bu belgeye dayanan kimsenin, toprağın 75 dönümden fazlasının tescilini istemeğe hakkı olmaz.

Bu bendde müteveli senetlerinin de tescile esas olacağı gösterilmiştir. Rakabesi Devlete ait tarım topraklarında yalnız belli şekilde intifa hakkına sahip olan fert bu toprakları vakfedemez. Ederse sahih olmaz. (Ali Haydar Efendi tertibülsunuf S. 136) Emlâki Sırf Hükümleri, şehir, kasaba ve köyler içindeki taşınmaz mallarla etrafındaki yarım dönüme kadar yerlere (tetimmei süknaya) ilişkin bulunduğu göre bu kabil vakıf yerlerin zaten 75 dönümden fazla olması düşünülemez. Bir de müstesna vakıflar vardır ki sayıları belli ve çoğu Velilere ait olduğundan bunların akarı tekke ve zaviyelerin kaldırılmasına ilişkin Kanunla, bir âmme intizamı hükmüyle hazineye geçmiştir. Sahih olan vakıflarda müteveli vakıf akarını satamaz. Ancak en çok üç yıl süre ile kiraya verebilir. Müteveli senedi de adi kira senedi hükmündedir. Bu senetlerin tescile esas sayılması hukuka aykırıdır; çünkü, bu yerler halen ya Kanun gereğince hazinenin yahut rakabe sahibi olan vakfın malıdır.

Maddenin c bendinde tasdiksiz yoklama kayıtlarından söz edilmektedir. Bunlar mirî arazinin sırf tapu harcı alınmak ve kimin zilyet olduğunu

araştırmak için yapılan incelemeleri gösterir belgelerdir. Bunlar, eskiden bir toprak parçasının bir süre kimin elinde bulunduğunu gösteren ve hiç bir hukukî değeri bulunmayan kayıtlardır.

Mülkname tarım topraklarının çiftliklerin malik sıfatıyla tasarruf edilmesi için verilen belgelerdir. Arazi Kanunu hükümlerine göre (Arazi Kanunu madde 121 ve 130) Mirî malların bedeli misli veya iki katı ödenmeden mümellik olarak birisine verilmesine cevaz olmadığı gibi Padişah tarafından izinsiz verilmiş olanların da hükmü yoktur. Mülkname ancak usulüne uygun olarak verilmiş ise muteberdir. Bu halde de Medenî Kanun hükümlerinin aradığı diğer şartlar varsa tesciline engel yoktur. Muhasabatı atika kalemi kayıtları şehirlerdeki lonca gediklerinden alınacak vergiye ait defterler olduğuna göre bunların da köylerde ve kasabalarda varlığından söz edilemez.

Eski hukukumuzda, 1290 tarihli Emlâk Nizamnamesi yürürlüğe girmeden önce mülk olan yerler tapuya kaydedilmezdi. O tarihe kadar emlakî sırfenin alım satımları şer'îye mahkemelerinden verilen hüccetlerle olurdu. Mübayaa, istihkâm ve ihbar hüccetleri bu belgelerdir. Bunlar, zamanında, sahiplerinin haklarının varlığını tesbit etmişlerdir. Bu gün geçerli olmaları Medenî Kanununun aradığı diğer muteberlik şartlarının varlığıyla mümkündür. Mer'iyet Kanununun 18 ve 19 uncu maddeleri hükmünce hüküm ifade ederler. Metinlerinde yazılı hakların sonradan zeval bulmadığı isbat edilmek gerekir. Kanun koyucu kanaatımızca doğmuş olan, mevcut olan hakları tesbit eden 9 bent halinde sayılan ve tescile dayanak olacağı gösterilen belgeler, hukukan muteber ise bunları iktisabî zaman aşımı aramadan ve yüz ölçümüyle bağlı kalmadan muteber saymak gerekir. Bu belgeler muteber olduğu zaman esasen ilişkin buldukları yer sahiplidir. Zilyetlik aramağa ne lüzum var? Çünkü gerçek mülkiyetin delilidir. Değilse bu belgeleri ibraz edebilenlere fazla yeri tescil imkânı sağlamaktadır ki bunun da hukukî veya iktisadî bir dayanağı yoktur.

Şimdi Kanunun 2 nci maddesi hükmüne geçiyorum. Medenî Kanunun 912 nci maddesi tapu siciline arazi, taşınmaz mal üzerinde tesis edilen haklar ve madenlerin geçirilebileceği esasını kabul etmiştir. Halbuki yeni Tapulama Kanunu kayalar, tarıma elverişli olmayan topraklar ve benzeri tescile tabi olmayan şeylerin de uyumsuzluk halinde sicille geçirilebileceği esasını kabul ederek tapu kütüklerinde esaslı bir değişmeyi benimsemiştir. Mülkiyete konu olamayacak nitelikteki bu yerlerin krokisi yapılarak tutanağa geçirilmesi tapulama işini çabuklaştırma yerine uzatıcı bir sonuç doğuracaktır.

Yeni Tapulama Kanununun 1 inci maddesinin 2 nci fıkrasında; bu kanunun, tanzim ettiği idarî ve kazaî faaliyetler Kanunun şümulü içinde bulunan bütün gayrimenkuller hakkında ... uygulanacağı kabul edilmiştir. Az önce 33 üncü maddesi konusundaki düşüncelerimizi belirtmeğe çalışırken açıkladığımız yönlerle bu hükmü birlikte incelersek şu sonuca varmak gerekir : Bu Kanun İl ve İlçe sınırları dışında geniş alanlarda uygulanacak ve Medenî Kanunu ne zaman sona ereceği bilinmeyen kadastro tamamlanıncaya kadar belki 40 yıl belki de daha uzun bir süre yürürlükten kaldıracaktır.

Sözlerime son verirken vardığımız sonuçları özetlemek isterim.

Sosyal Adaleti, ferdin ve toplumun huzur ve refahını gerçekleştirmeyi teminat altına almağı mümkün kılacak demokratik Hukuk Devletini bütün hukukî ve sosyal temelleriyle kurmayı benimsemiş bulunuyoruz. Anayasanın 37 nci maddesinde Devlete (toprağın verimli olarak işletilmesini gerçekleştirmek ve topraksız olan veya yeter toprağı bulunmayan çiftçiye toprak sağlamak amaçlarıyla gereken tedbirleri almak) ödevi yüklenmiştir. Bu amacın gerçekleştirilmesi için kamulaştırma zorunluğu vardır. Toprak reformiyle Anayasanın 36 ncı maddesinde ön görülen özel mülkiyetin sınırlandırılması ilkesi de gerçekleşecektir. Ama tam bu yola gidilirken başka bir kanunla, yeni Tapulama Kanunu ile bu güne kadar 20 dönümle sınırlandırılmış olan tescil hakkını 75 dönüme hattâ bazı şartlarla çok daha yüksek miktara çıkarmamız çelişik bir durum göstermektedir.

Atatürk Devrimlerinin başlıcalarından olan, hukuk devriminin temel taşı Medenî Kanunun uygulanmasını büyük ölçüde ve kestirilemeyecek bir süre için durduruyoruz. Yalnız kaldırmakla kalmıyoruz. Toprak reformunu daha güçleştirip malî yükünü ağırlaştırıyoruz. Çünkü bu Kanunun uygulanması sonunda ellerine haksız, yanlış ve hileli yollarla tapu senedi geçirecek kişilere azımsanmayacak tutarda kamulaştırma parası ödemek zorunluğunu vergi mükelleflerinin omuzlarına yüklemek üzereyiz.

MEDENÎ KANUN ÇERÇEVESİNDE TOPRAK REFORMU

Sedat ÇUMRALI
Adalet Bakanı

Pek Muhterem Dinleyicilerim:

Sözlerime başlarken, pek değerli ve mümtaz topluluğunuza hitap etmekten duyduğum müstesna zevki ifade etmek isterim.

Yorulduğunuzu bilerek bana tevdi olunan ödevi, sizleri sıkmadan yerine getirmeğe çalışacağım. Konumuz Türk Medenî Kanunu açısından Toprak Reformudur.

Nüfusunun büyük bir çoğunluğu, tarımla geçimini sağlayan memleketimizde ilk önce akla gelen, benden önce konuşan pek kıymetli arkadaşlarımızın açıkladıkları gibi tarım usullerinin düzenlenmesi, çiftçilerimizin bilgi ve görgülerinin arttırılması, toprağın daha verimli hale getirilmesidir.

İkinci olarak da, gerçekten geçimini tarıma bağlayan, toprak bulamadığı için bu imkâna kavuşamıyan, köylü vatandaşlarımıza bu imkânı sağlayacak toprağın verilmesidir.

Benim sözlerim, ziraat ile geçinen çiftçilerimize toprak verilmesi konusunda, memleketimize hâkim olan hukuk anlayışının kurduğu ahengi bozmadan bunun nasıl gerçekleştirilmesinin mümkün olacağı, toprak dağıtımını nizamına hâkim olması icabeden ana kaideleri belirtmeğe inhisar edecektir.

Geçen yüzyıllarda olduğu gibi devletin elinde sahipsiz işlenmemiş geniş arazi parçaları bir nevi stok halinde bulunsaydı, şimdi bu dâvanın gerçekleşmesi pek kolay olurdu. Her bölgenin şartlarına göre ortalama bir ailenin geçimini sağlayacak miktarda devlet arazisinden hiç toprağı olmayan veya yeter derecede toprağı bulunmıyanlara dağıtmakla iş halledilirdi.

Halbuki halen devletin elinde sahipsiz arazi çok azalmış, bu sebeple de toprak dağıtma işi o nisbette güçleşmiş bulunmaktadır.

1926 yılında Türk Medenî Kanunu yürürlüğe girdiği tarihten o zamana kadar memleketin tarıma elverişli toprak nizamını düzenleyen Arazi Kanununda ölü arazi (Araziî mevad) diye adlandırılan bir kısım arazi vardı.

Bu nevi arazi, yürürlükten kaldırılan Arazi Kanununun 6 ve 103 üncü maddelerinde tarif olunmuştur.

Taşlık, kıraç, pırnalık ve otlak gibi hâli yerler ölü araziden sayılırdı. Bu kabil yerlerde toprağa muhtaç olan kimselere mülkiyeti hazineye eski tâbirle (Rakabesi Beytül mâle) ait olmak üzere parasız olarak, memurunun izniyle tarla açmalarına hak verilmişti.

1934 yılında yürürlüğe giren 2644 Sayılı Kanunun 6 ncı maddesiyle de, ölü arazinin imar ve ihya edenler tarafından iktisap olunmasına imkân verilmişti.

Bu hükme dayanılarak iktisaplarda hazine arazisinin israf edildiği görülerek 4753 Sayılı Kanunun 64 üncü maddesiyle yukarıda adı geçen kanunun 6 ncı maddesi ilga edilmiştir. Bundan başka, kabul maksadına tamamen aykırı olarak Medenî Kanunun 639 uncu maddesine dayanılarak Yargıtayca çıkarılan tevhibi içtihad gereğince tek taraflı talepler ile çok geniş arazi parçalarının mahkemeler kanalıyla şahısların adına tescil edildiği görüldü. Bu haller, toprağa gerçekten muhtaç olan kimseleri topraksız bıraktı. Geniş arazi edinmek isteyenlere de imkân bahşetti. Memlekette nüfusun süra'tle arttığı gözönünde tutularak 6335 sayılı Kanunla Devlet arazisinin yağma edilmesine son verilmek istendi. Böylece 639 uncu maddeye dayanan iktisaplar, ilânla, miktarla tahdit olundu ve âmme hükmü şahıslarının da uyarılması zarurî görüldü. Bu kanunun kabul edilmesi sebebi halen de giderilmiş değildir.

Medenî memleketlerin bu günkü refah seviyesi istihsal nizamının temeli olan mülkiyet hakkı ile sağlanmıştır. İnsan, yaradılıştta hürdür. Hür olursa gelişir.

Bu tabiatı icabından olarak kimsenin müdahale etmeyeceği bir hayat sahasına hür şahsın ihtiyacı vardır. Topluma tanınmış olan her hakta olduğu gibi mülkiyet hakkı da sınırlıdır. Bu sınırlama muhtelif sosyal sebeplerden ileri gelir.

Mülkiyet hakkı, diğer haklarda olduğu gibi malikine, topluma iktisaden zarar vermiyecek şekilde kullanılmasını emreder. Anayasanın 36,

37, 38 inci maddelerinde bu esaslar şöylece tesbit olunmuştur. (Herkes, mülkiyet ve miras haklarına sahiptir. Bu haklar, ancak kamu yararı amacıyla, kanunla sınırlanabilir. Mülkiyet hakkının kullanılması toplum yararına aykırı olamaz. Devlet toprağın verimli olarak işletilmesini gerçekleştirmek ve topraksız olan veya yeter toprağı bulunmayan çiftçiye toprak sağlamak amaçlarıyla gereken tedbirleri alır.) hükmü konulduktan sonra kamulaştırma esasları da tesbit olunmuştur.

Bu fikir, memleket geleneklerine de uygundur. Yürürlükten kalkan Arazi Kanununun 8 inci maddesi de bir köy arazisinin bir veya bir kaç kikiye verilemeyeceğini ve her şahsa ayrı ayrı yer verilmesini âmirdi. Sayın Yargıtay Daire Başkanı Feridun Müderrisoğlu bu hususu ifade buyurmuşlardır.

Tarihi gelişimi, sosyal zaruretler böylece tesbit olunduktan sonra, artık memleketimizde devlet arazisinin bol keseden dağıtılması, memleket nizamına aykırı olduğu şuurunun teessüs etmesini gerektirir.

Yeni kabul edilmiş ve henüz yürürlüğe girmemiş bulunan yeni Tapulama Kanununun bir kısım hükümleri toprak reformunun gerçekleşmesini önleyici mahiyette olduğunu ifade etmek isterim.

Bu sakıncaları şu suretle özetlemek mümkündür:

1 — 6335 sayılı kanunun 1954 senesinde kabul edilmesini gerekli kılan sosyal ve hukukî sebepler olduğu gibi ayaktadır. 1954 yılından bu yana nüfusumuz daha da arttığına göre bu kanunun kabulünü haklı gösteren sebepler daha da kuvvetlenmiştir.

2 — Tapulama Kanunu tasarısının fakir köylünün arazisini tapulayıp vaziyete istikrar vermek amacıyla getirildiği ileri sürülmektedir. Bu kanunun 33 üncü maddesi okununca görülür ki bu madde fakir halk ile meşgul olmayıp geniş arazi sahiplerini nevi kendine has ve yürürlükteki kanunda emniyet verici delillerden vazgeçilerek yüzlerce dönüm araziye sahip olma imkânlarının hazırlandığı görülmektedir.

Bu maddede sayılan vesikalardan bir kısmının köyle ziraat arazisiyle hiç bir ilgisi yoktur. Bu cümleden olarak (Muhasebatیاتika kayıtlarını) başta söyleyebiliriz. Bilindiği üzere sırf gediklere ait olan bu kayıtlar şehirlere mahsus olup köylerle ilgisi olmadığı bilinen bir gerçektir. Şehir içinde, mülk sahibinin hakkını almış olan gediklerin 75 dönümü aşacağı tasavvur olunabilir mi? Şehir arazisinin dağıtılmasının fakir köylünün topraklandırılmasıyla ilgisi var mıdır?

3 — Evkaf İdarelerinden tapuya devredilmemiş tasarruf vesikaları, şahıslara hiç bir hususî mülkiyet hakkı bahşetmez. Vakıf mallarda iktisabı zaman aşımına dayanılarak şahsın mülkiyet hakkı doğmaz. İstisnâî vakıflarda ise Fatihlere ait olanlara el konulmuş olduğundan geriye kalan dört vakfın malları, Tekke ve Zaviyelerin Seddine ait Kanunla hazineye intikal etmiştir. Bu kanunun değiştirilemeyeceği de Anayasa'da tasrih olunmuştur.

Konumuz içinde kalmak kaygısıyla bu maddede zikredilen ve her biri teessüs eden Yargıtay İçtihadları ile hukukî kıymetini kaybeden vesikalar üzerinde durmak istemiyorum.

Sözlerimi bitirirken, şu hususları açıkça ortaya koymak isterim. Toprak Reformunun gerçekleşmesi için çok dikkat ve itinaya ihtiyaç vardır. Memleketin müstahsil ve müstakillen toprağa sahip kimselerinin kurdukları düzenin azaltılmamasını sağlamak, bunun yanında da hazinenin elinde mevcut toprağın kıymetini bilerek hiç toprağı olmıyan veya yeter derecede toprağı bulunmıyanlara da toprak verilmesi icap eder.

Aksi halde haksız, hukuka uymayan vesikalarla iktisap edilen topraklara milyarlarca kamulaştırma bedeli ödenmesi iktiza eder ki buna da malî gücümüz yetmez. Bu halin getireceği sosyal düzenin bozulması keyfiyetini görmemek büyük bir hata olur.

Beni dinlemek lutfunda bulunduğunuz için hepimize şükranlarımı ve saygılarımı sunarım.